

Čipkárské ZVESTI

ŠTVRTROČNÍK PRE OBYVATEĽOV OBCE BRUSNO
ROČNÍK XII. / 2. ČÍSLO / APRÍL 2021

Foto Monika Zázrivcová

Vážení občania,

v nasledujúcich riadkoch vám ponúkam k prečítaniu text určený do knihy Čarovné Horehronie, ktorá by mala byť turistickým sprievodcom po obciach nášho regiónu. Dostali sme možnosť prezentovať našu obec v určenom objeme textu, preto sme sa snažili sviežo, atraktívne ponúknuť čitateľom informácie, ktoré ich môžu sprevádzať na potulkách po našej obci. Tiež si myslím, že môže byť informačne zaujímavý nielen pre tých, ktorí sa tu narodili, ale aj pre tých, ktorí si v Brusne našli svoj nový domov. Verím, že pri ňom pookrejú naši rodáci, keď si o svojom rodisku prečítajú kdekoľvek vo svete, hoci aj v elektronickej podobe Čipkárskych zvestí na internetovej stránke obce.

Tak teda, do príjemného čítania s priáním pokojných a zdravých jarných dní!

Brusno – obec ležiaca na polceste medzi Banskou Bystricou a Breznom.

Vznikla spojením obcí Brusno a Svätý Ondrej, ktorých existencia je prvýkrát písomne doložená v roku 1424. Stredom obce preteká rieka Hron. Pre mnohých ľudí je najznámejší pohľad na obec práve z hladiny tejto rieky vďaka čoraz populárnejšiemu raftingu. Brusno je jednou z obcí na trase splavu z Motorestu Nemecká do Lodenice na Mlynčoku.

Medzinárodne známou sa obec stala vďaka miestnym kúpeľom. V súčasnosti poskytujú kúpeľnú starostlivosť (aj vďaka šiestim liečivým minerálnym prameňom) klientom v kúpeľnom dome Poľana s výhľadom na panorámu Nízkyh Tatier i na vrchy Slovenského rudohoria. Areál tvoria aj staré budovy kúpeľov postavené v secesnom štýle a park s voľne prístupnými prameňmi. Z tohto miesta sa dá

vybrať na prechádzku po približne dvadsiatich kilometroch lesných chodníkov, tzv. panských cestičkách. V kúpeľoch je možné navštíviť aj Kaplnku sv. Anny a pristaviť sa pri soche Krista v Getsemanskej záhrade od významného slovenského sochára Júliusa Bártfaya.

Od roku 1948 je z diaľky viditeľnou súradnicou obce osvetlený kríž na Dubinke, ku ktorému vedie Kalvária navštevovaná ľuďmi z celého Slovenska. Na kopci, pri vstupe do obce, sa nachádza Kostol sv. Ondreja zo 16. storočia.

Jedným z typických zamestnaní obyvateľov obce bol od 18. do polovice 20. storočia podomový obchod s paličkovanými čipkami a iným textilným, galantérnym a železiarskym tovarom. Počas svojich obchodných ciest aj do zahraničia si tzv. čipkári na vozoch varili v špeciálnych mašinách jedlo – čipkársko. V roku 2000 vznikla nová tradícia regionálneho významu – májová súťaž vo varení čipkárskoho. Odvtedy sem každý rok prichádzajú návštevníci, domov sa vracajú rodáci a spolu s miestnymi obyvateľmi sa zabávajú pri varení tohto jedla a pri sprievodných podujatiach.

Obec obkolesená vrchmi má veľký potenciál pre turistickú, bežkársku aj cykloturistickú rekreáciu. Na hrebeňovku Nízkyh Tatier sa dá vyjsť zo Sopotnickej doliny po zelenej značke, s napojením na červenú, na vrchol Veľkej Chochule. Cez dolinu potoka Brusnianska zas po žltej značke, s pripojením na modrú, sa dá vystúpiť až na vrchol Hrbu – severný vrchol masívu Ľubietovského Vepra, ktorý je považovaný za geografický stred Slovenska. Pri hojnej snehovej nádielke je v obci prevádzkovaný vleč Pod Skalou.

V obci je možné ubytovať sa v súkromí, občerstviť sa a vychutnať si jej jedinečnú kúpeľnú atmosféru.

Lenka Longauerová, šéfredaktorka

Obecné zastupiteľstvo informuje

Uznesenia z devätnásteho zasadnutia

Obecného zastupiteľstva obce Brusno konaného
dňa 10. marca 2021

A/schvaľuje

- Podľa § 9a ods. 1, písm. a) vyhlásenie obchodno-verejnej súťaže na prenájom nebytových priestorov vo vlastníctve obce, nachádzajúcich sa v nehnuteľnosti s. č. 606 – školský klub zapísanej na LV č. 752, vedeného pre k. ú. Brusno, obec Brusno, postavenej na parcele registra „C“ číslo 1371, ako:
miestnosť 1.01 – predajňa, plocha 62,97 m²
miestnosť 1.02 – kancelária, plocha 10,37 m²
miestnosť 1.03 – predsieň WC, plocha 2,55 m²
miestnosť 1.04 – WC, plocha 1,34 m²
miestnosť 1.05 – sklad, 1,34 m²

Spolu: 78,57 m²

Podmienky obchodno-verejnej súťaže tvoria neoddeliteľnú prílohu tohto uznesenia. K tomu zriaďuje päťčlennú komisiu pre vyhodnotenie návrhov predložených do obchodno-verejnej súťaže: JUDr. Tomáš Hláčik, Ing. Alexandra Barlová, PhD., Ing. Peter Ivic, Michal Uhrík, Ing. Tibor Karovič.

- V zmysle ustanovenia § 9a ods. 9, písm. c) zákona SNR č. 138/1991 Zb. o majetku obcí v znení neskorších zmien a doplnkov, prenájom nehnuteľného majetku obce Brusno, časti obecných pozemkov C KN č. 1638, 947, 946, vedené na LV 1553 pri Zdravotnom stredisku Brusno o rozmeroch 3 x 6 m na umiestnenie stánku s občerstvením (kebab, zmrzlina) pre pána Halumi Muamet Seit, Trieda SNP 1778/9, 974 01 Banská Bystrica, z dôvodu hodného osobitného zreteľa.

Zámer prenajať majetok obce Brusno bol zverejnený na úradnej tabuli a na internetovej stránke obce dňa 17. 12. 2020, termín ukončenia zverejnenia zámeru bol 10. 03. 2021.

Nájomnú zmluvu vypracuje Obecný úrad Brusno na dobu určitú 1 rok, cena 0,40 euro/m²/deň, celková cena za nájom ročne vo výške 2 628 eur.

- V zmysle ustanovenia § 9a ods. 9, písm. c) zákona SNR č. 138/1991 Zb. o majetku obcí v znení neskorších zmien a doplnkov, prenájom nehnuteľného majetku obce Brusno, rodinný dom s. č. 74/81, ulica Kúpeľná, na parcele C KN č. 637, vedený na LV č. 1553 KN pre pána Michala Hárnischa, Tatranská 15, 974 11 Banská Bystrica, z dôvodu hodného osobitného zreteľa, ktorým je vyriešenie sociálnej situácie žiadateľa.

Zámer prenajať majetok obce Brusno bol zverejnený na úradnej tabuli a na internetovej stránke obce dňa 17. 12. 2020, termín ukončenia zverejnenia zámeru bol 10. 03. 2021.

Nájomnú zmluvu vypracuje Obecný úrad Brusno. Doba nájmu je 1 rok. Cena 30 eur/mesiac.

- Zverejnenie zámeru predat' obecný majetok z dôvodu hodného osobitného zreteľa.

Obecné zastupiteľstvo obce Brusno uznesením č. 12A / 2020 zo dňa 10. 03. 2021 schválilo zámer odpredať obecné pozemky, ktoré vznikli na základe Geometrického plánu číslo 37594818-37/2019 zo dňa 29. 06. 2020 oddelením z pôvodnej obecnej parcely reg. C číslo 1636/2 a to: parcela reg. C číslo 1636/11, ostatná plocha o výmere 75 m² a parcela reg. C číslo 1636/13 ostatná plocha o výmere 8 m².

V zmysle § 9 ods. 2 písm. a) a § 9a ods. 8 písm. e) zákona č. 138/1991 Zb. a to z dôvodu hodného osobitného zreteľa, ktorým je malá výmera pozemku a cena za vypracovanie znaleckého posudku

a náklady na obchodno-verejnú súťaž alebo dražbu by prevyšovali kúpnu cenu pozemku. Predmetné pozemky sú bezprostredne prilahlé k rodinnému domu s. č. 569/31 a vlastníci rodinného domu ich dlhodobo užívajú na vjazd do dvora a príjazd do garáže. Zámer predat' majetok obce Brusno bol zverejnený na úradnej tabuli a na internetovej stránke obce dňa 11. 03. 2021.

- Predbežný súhlas na odpredaj časti pozemku reg. E KN číslo 2-348/5, ktorá zahŕňa parcelu reg. C KN 1236 za účelom prístupu a parkovania o výmere 300 m² na základe žiadosti pána Martina Mlynarčíka s manželkou.
- Zníženie poplatku za stočné za obdobie 8/2019 – 8/2020 z dôvodu poruchy na vodomere pre pána Jozefa Mikloša, Okružná 201/9, 976 62, v zastúpení pani Máriou Maslarevičovou, Okružná 201/9, 976 62 Brusno, na množstvo 85 m³/rok, t. j. 42,50 euro.
- Zásady vybavovania sťažností a petícií, ktoré upravujú postup pri podávaní, vybavovaní a kontrole vybavovania sťažností a petícií fyzických osôb alebo právnických osôb, doručených orgánu verejnej správy obce Brusno.

B/ berie na vedomie

- Kontrolu plnenia uznesení prijatých OZ dňa 14. 12. 2020 a uznesení prijatých v rokoch 2018, 2019 a 2020, ktoré boli k 31. 12. 2020 v plnení.
- Správu hlavného kontrolóra o výsledku kontroly č. 1/2021 – kontrola vybavovania podaných žiadostí, doručených obci podľa zákona č. 211/2000 Z.z. o slobodnom prístupe k informáciám v roku 2020.
- Informatívnu správu hlavného kontrolóra o stave ochrany majetku obce, správe pohľadávok a o výsledkoch kontroly hospodárenia s majetkom obce.
- Informáciu o vypracovaní nového znaleckého posudku za účelom určenia ceny pozemku par. č. C KN 1049/29 a C KN 1049/10.
- Žiadosť pána Martina Mlynarčíka s manželkou o odkúpenie časti parcely reg. E KN číslo 2-348/5, ktorá zahŕňa parcelu reg. C KN číslo 1236 za účelom prístupu k pozemku a parkovania o výmere 300 m².
- Informácie starostu obce:
 - Celoplošné testovanie COVID 19 – prebehlo šesť kôl testovania, zatiaľ preplatené dve kolá testovania. Poďakovanie všetkým, ktorí nám pomohli a pomáhajú zabezpečiť plynulý priebeh celoplošného testovania na COVID 19.
 - Pracovné stretnutie s predstaviteľmi a zástupcami NsP Brezno a NsP Veľký Krtíš ohľadne zriadenia súkromného mobilného odberového miesta.
 - Prestahovanie zdravotných záchranárov zo zdravotného stredu do zrekonštruovaných priestorov starej školy. Ceny nájomného budú prispôbené po nastáňovaní posledného nájomcu.
 - Nevyhovujúci technický stav nákladného motorového vozidla Iveco ML (zhrdzavené kovové prvky, uchytenia, oslabené nosníky, atď.). V rámci prieskumu trhu je vo výhlade zánovné Iveco Daily, ktoré by postačovalo pre obec v rámci udržiavania verejných parkov a odvozu biologicky rozložiteľného odpadu.
 - Zakúpené nové stoly a stoličky do Miestneho kultúrneho strediska (120 ks stoličiek a 30 ks stolov), pre obecný úrad do obradnej miestnosti bolo zakúpených 50 ks stoličiek.
 - Výrub 47 ks borovic v lokalite Pod Dubinkou z dôvodu ohrozenia majetku a zdravia. V lokalite Pod Dubinkou je vytvorený nový stavebný obvod pre tri rodinné domy. Obec nestihne vo vegetačnom období do 31. 03. 2021 uskutočniť výrub, nakoľko sa odvolala nezisková organizácia Nufia Košice.
 - Stará škola – poškodený oporný múr. Pripravené vizualizácie rekonštrukcie oporného múru a cena za ich realizáciu. Navrhnuté sú 4 varianty realizácie oporného múru.
 - Žiadosť Slovenského vodohospodárskeho podniku š. p. Banská Bystrica o odstránenie betónového prefabrikátu na Hronskej ulici

- i) Pracovné rokovanie s novým pánom riaditeľom Slovenského vodohospodárskeho podniku š. p. Banská Bystrica, odstránenie stromov a kríkov na brehu rieky Hron. Príprava na údržbu vodného toku, ktorá bude pozostávať z odstránenia nánosov.
- j) V blízkej budúcnosti je potrebné zaoberať sa schátralými objektmi vo vlastníctve obce: rodinný dom na ulici Ondrejská 385/20, rodinný dom na ulica Kúpeľná 74/81 a rodinný dom na ulica Ondrejská 604/31.

7. Informácia zástupcu starostu obce:

- a) výrub, resp. orezanie orecha rastúceho v záhrade rodinného domu s. č. 385 na parcele č. C KN 989 – vlastník Obec Brusno;
- b) poškodené lavičky na ulici Kúpeľná;
- c) pripravovaná novela zákona – od roku 2022 nebude povinnosťou mať na smetiarskom vozidle namontovanú váhu.

8. Informácie zo zasadnutia komisie životného prostredia a výstavby, lesného a vodného hospodárstva:

- a) žiadosť pána Branislava Vasiloviča o prenájom pozemku za účelom vytvorenia rekreačno-športovej zóny.

C/ žiada

1. Pani riaditeľku ZUŠ o finančné vyjadrenie objemu prostriedkov, o ktoré by sa znížili príjmy ZUŠ zo školného a dopad na ročný

rozpočet ZUŠ do 31. 03. 2021, na základe doručenej žiadosti zo strany pani riaditeľky ZUŠ na obecné zastupiteľstvo.

D/ informácie z diskusie

- a) zo strany obce je potrebné osloviť listom Banskobystrickú regionálnu správu ohľadom vyčistenia kanalizačných šácht a zachyteného dreva na pilieroch mosta cez rieku Hron,
- b) návrh na výmenu kurtov na Kúpeľnej ulici – tenisový za volejbalový – vyžaduje komplexné riešenie areálu, pričom financie na prípadné komplexné riešenie areálu nie sú navrhnuté v rozpočte na rok 2021,
- c) návrh využitia priestranstva pri zdravotnom stredisku na mini – golfové ihrisko, príp. nové ihriská na bedminton, crossminton – pán starosta poveril poslanca OZ Ing. Petra Ivica oslovením firiem ohľadom riešenia týchto ihrísk, vrátane volejbalového a tenisového,
- d) vyhotovenie informačnej tabule k usmerneniu občanov v prípade uskladnenia konárov na zbernom mieste pri ČOV, nakoľko sú tam nahádzané aj za bránou,
- e) triedenie odpadu – zvýšila sa úroveň vytriedenia odpadu za rok 2020 na 33,90%.

Peter Ivic

Informácie obecného úradu

Skríningové testovanie

Dňa 06. 03. 2021 prešiel rok, ako bol na Slovensku zachytený prvý občan pozitívny na Covid 19. V týchto dňoch u nás prekročil počet úmrtí na toto ochorenie 10 000. Kto by si bol pred rokom pomyslel, že „obyčajná chrípka“ bude mať také neskutočné dopady na naše rodiny. Nepoznám človeka, ktorého by sa smrť súvisiaca viac alebo menej s Covidom, nedotkla.

Na konci roka 2020 sme spolu s pánom riaditeľom ZŠ s MŠ Brusno, Mgr. Alexandrom Šabom, riešili návrat žiakov do škôl. Pri otvorení základnej školy a materskej školy bolo potrebné testovať zamestnancov, rodičov a žiakov druhého stupňa. Môj návrh bol, aby škola zriadila mobilné odberové miesto (ďalej MOM) na seba a obec, ako zriaďovateľ, jej poskytne priestor a pomôže s materiálom potrebným na testovanie. Nikto z nás vtedy ešte netušil, že 22. a 23. 01. 2021 bude prebiehať skríningové testovanie a už vôbec nám nenapadlo, že testovanie antigénovými testami bude prebiehať týždeň čo týždeň (s jednou výnimkou) dodnes. A tu je aj moja odpoveď na vaše otázky, prečo je na Potvrdení o vykonaní testu (certifikáte) pečiatka Základnej školy s materskou školou. Jednoducho sme mali Regionálnym úradom verejného zdravotníctva (hygienikmi) schválený priestor mobilného odberového miesta a aj zaregistrované MOM na MZ SR a nemuseli sme pred skríningovým testovaním nič riešiť. Ostalo to zaregistrované na ZŠ s MŠ, ktorá je teda prevádzkovateľom MOMky, zabezpečuje zdravotnícky personál, poistenie, odvoz biologického materiálu, nahadzuje údaje do NCZI (Národné centrum zdravotníckych informácií). Obec Brusno zabezpečuje administratívnych pracovníkov, hasičov, vojakov. Ďalej má obec na starosti celkovú logistiku: materiálno-technické vybavenie MOM, od antigénových testov, cez certifikáty, osobné ochranné prostriedky, dezinfekciu, stravu, občerstvenie, upratovanie, nahlasovanie údajov až po žiadosť na Okresný úrad Banská Bystrica o refundáciu nákladov.

Obec Brusno berie testovanie ako službu pre vás, občanov, aby ste kvôli testovaniu nemuseli cestovať do susedných obcí a miest. Mestá a niektoré obce sa už vzdali testovania a prenechali testovanie na súkromné MOMky. Povinnosťou miestnej samosprávy však nie je zabezpečovať zdravotnú službu. Starosta nie je lekár a zamestnanci obecného úradu nie sú zdravotnícky personál. Áno, testovanie zaberá veľa času a energie, aby bolo všetko zabezpečené a fungovalo

tak, ako má. Priznám sa, aj ja som rozmýšľal, ako testovanie radšej prenechať súkromnej MOMke, ale náš odberový tím ma presvedčil a vaša podpora nás povzbudzuje pokračovať v testovaní aj naďalej.

Výsledky testovania sú uvedené v tabuľke nižšie. Od 22. 01. 2021 do 01. 04. 2021 bolo uskutočnených 10 kôl testovania. Počet testovaných osôb bol 6759, z toho 33 osôb bolo pozitívnych. Do konca mesiaca marca, keď sme mali vykonaných 9 kôl testovania, bolo zo strany štátu preplatených 7 kôl. Štát si plní vzorne svoje záväzky a v plnej výške refunduje náklady spojené s testovaním podľa vopred známych podmienok.

Deň testovania	Počet testovaných osôb	Počet pozitívnych osôb	% pozitívnych osôb
22.-23. 01. 2021	1053	5	0,47
05. 02. 2021	418	3	0,72
12. 02. 2021	606	6	0,99
19. 02. 2021	582	7	1,20
26. 02. 2021	619	4	0,65
05. 03. 2021	681	1	0,15
12. 03. 2021	730	1	0,14
19. 03. 2021	671	0	0
26. 03. 2021	678	1	0,14
01. 04. 2021	721	5	0,69
Spolu	6759	33	0,49

Chcem sa poďakovať za všetky dary, ktoré boli v súvislosti s testovaním doposiaľ doručené na obecný úrad, konkrétne za: 300 ks respirátorov FFP2, 24 ks overalov a 10 l plošnej dezinfekcie. Veľmi pekne ďakujem darcom. Od piateho kola testovania sa rozdáva na mobilnom odbernom mieste respirátory FFP2 občanom narodeným v roku 1961 a starším, a tiež občanom, ktorí boli zachytení antigénovými testami ako pozitívni. Obec v priebehu mesiaca marec rozdala 618 ks respirátorov všetkým občanom, ktorí tohto roku dosiahli alebo dosiahnu fyzický vek 60 a viac rokov.

Viem, že už všetci máme toho dosť, pandémia trvá veľmi dlho a človek je sociálny tvor – potrebuje sa stretávať. Chcem vás vyzvať a povzbudiť do ďalších dní, aby sme vydržali a boli naďalej disciplinovaní, zodpovední, aby sme nepoľavovali v nastavenom trende, aby sme nosili rúška, respirátory, dodržiavali odstup, používali dezinfekciu a nestretávali sa. Vydržme, prosím. Nepokazme si to!

Na záver chcem touto cestou úprimne a z celého srdca poďakovať všetkým v našom odberovom tíme: zdravotníkom, administratívne, hasičom, že sú ochotní postaviť sa týždeň čo týždeň každý na svoje miesto a zabezpečovať testovanie pre všetkých občanov. Všetkým vám prajem pevné zdravie, pozitívne myslenie a negatívne výsledky testov.

Jozef Šimeček, starosta obce

Obstaranie stolov a stoličiek

Z dôvodu fyzického opotrebenia kresiel v obradnej sieni Obecného úradu v Brusne a stolov a stoličiek v Miestnom kultúrnom stredisku, bola v obci zrealizovaná dodávka 50 ks sálových stoličiek do obradnej siene Obecného úradu a 120 ks sálových stoličiek a 30 ks stolov do Miestneho kultúrneho strediska. Dodávateľom bola na základe prieskumu trhu firma abaWood, s. r. o. zo Sládkovičova.

Veríme, že aj takýmto spôsobom prispejeme k zvýšeniu úrovne obradov vykonávaných v obradnej sieni a kultúrnych akcií organizovaných v Miestnom kultúrnom stredisku.

Obecný úrad

Triedenie odpadu v našej obci

Úroveň vytriedenia komunálnych odpadov v obci Brusno za rok 2020 dosiahla 33,9 %. Aj napriek rastúcemu vývoju triedenia (rok 2018 – 29,30 %, rok 2019 – 30,99 %) máme stále vysokú mieru skládkovania. Pritom správne triedenie odpadu by malo byť neodmysliteľnou súčasťou správania sa nás všetkých. Jednotlivé druhy odpadov sa triedia nasledovne:

PAPIER

Do triedeného zberu papiera (modrý kontajner) patria: noviny, časopisy, reklamné letáky, stlačené krabice, papierové obaly, ale aj kartónové rolky z toaletného papiera či obaly na vajcia.

Nepatria sem: mokrý, masťný alebo znečistený papier, väzbové obaly kníh, asfaltový a dechtový papier, použité plienky a hygienické potreby, alobal.

Pred vyhodením krabíc je potrebné zmenšiť ich objem postrihanim a zložením naplocho. Zároveň je vhodné odstrániť z nich čo možno najviac zvyškov lepiacej pásky.

Papier je možné recyklovať 5 - 7-krát. Z recyklovaného papiera sa vyrábajú noviny, zošity, lepenkové krabice, obaly na vajcia, kuchynské utierky, toaletný papier, ale aj obľúbené puzzle.

SKLO

Do triedeného zberu skla (zelený kontajner) patria: nevratné obaly zo skla z alkoholických alebo nealkoholických nápojov, poháre, sklenené črepy, tabuľové sklo z okien a dverí (väčšie množstvo tabuľového skla patrí na zberný dvor).

Nepatria sem: porcelán, keramika, sklo s kovovou výplňou, autorská, zrkadlá, TV obrazovky, žiarovky.

Sklo je možné recyklovať prakticky donekonečna. Z 5 recyklovaných pohárov sa dá vyrobiť jedna sklenená váza. Vratné fľaše sú zálohované a patria do obchodu, nie do triedeného zberu.

PLASTY

Do triedeného zberu plastov (žltý kontajner) patria: neznečistené, stlačené alebo zošliapnuté PET fľaše z nápojov, plastové vrecká, téglíky z jogurtov, obaly z pracích a čistiacich prostriedkov a kozmetiky, polystyrén (veľké kusy patria na zberný dvor).

Nepatria sem: hrubo znečistené plastové obaly ani obaly so zvyškami potravín alebo kozmetiky, podlahové krytiny, linoleum, moliťan, novodurové rúrky, obaly z nebezpečných látok, ako napríklad motorových olejov, farieb, riedidiel a pod. Nebezpečné látky a obaly z nich patria na zberný dvor.

Plasty sú veľmi ľahké a zabierajú veľa miesta v kontajneri či vreci. Pred vyhodením je potrebné zmenšiť ich objem stlačením.

30 vyzbieraných plastových fliaš stačí na výrobu jednej flísovej bundy, zo 150 vyzbieraných plastových fliaš môže byť jeden koberec.

KOVY

Do triedeného zberu kovov (červený kontajner) patria: kovové obaly, konzervy, nápojové plechovky, hliníkové časti obalov, alobal.

Nepatria sem: kovové obaly so zvyškami nebezpečných látok (farby, laky, oleje), rozmerné kovové výrobky.

Pred vyhodením plechoviek do zbernej nádoby je potrebné plechovky stlačiť, aby sa ich objem zmenšil na čo najmenšiu možnú mieru.

Kovy je možné recyklovať donekonečna. 670 recyklovaných plechoviek stačí na výrobu rámu na bicykel, z ocelových plechoviek sa robia kľúče.

NÁPOJOVÉ KARTÓNY

Do triedeného zberu nápojových kartónov (oranžový kontajner) patria: stlačené alebo zošliapnuté obaly z džúsov, mlieka, smotany.

Nepatria sem: nápojové obaly so zvyškami nápojov.

Rovnako ako pri kovových obaloch, nápojové kartóny sa na Slovensku zberajú samostatne, spolu s plastmi či kovmi. Informácie je možné nájsť vo všeobecne záväznom nariadení obce, na internetovej stránke obce či zberovej spoločnosti.

Aby nestlačený odpad nezaberal v zberných nádobách veľa miesta, pred vyhodením nápojový kartón zošliapnite.

Z dvoch litrových nápojových kartónov sa dá vyrobiť 1 m² kuchynských utierok alebo toaletného papiera.

POUŽITÝ OLEJ Z KUCHYNE

Olej zanáša a v niektorých prípadoch až upcháva kanalizáciu, láka hlodavce a spôsobuje problém aj pri čistení odpadových vôd. Rastlinný olej ale aj živočíšne tuky rozptýlené vo vode poškodzujú ryby, vtáky, cicavce a iné druhy zvierat. Zvieratá, ktoré sú potiahnuté živočíšnymi tukmi alebo rastlinnými olejmi, môžu uhynúť na podchladenie, dehydratáciu, hnačku alebo vyhladovanie. Môžu sa tiež utopiť alebo stať sa obeťou predátorov. Ryby a iné vodné organizmy sa môžu udusiť v dôsledku vyčerpania kyslíka spôsobeného rozliatymi živočíšnymi tukmi a rastlinnými olejmi vo vode. Únik živočíšnych tukov a rastlinných olejov do vody má rovnaké alebo podobné ničivé účinky na vodné prostredie ako ropné oleje.

Olej zbierame do suchých a čistých PET fliaš (najlepšie priesvitných), alebo originálnych obalov, ktoré sa dajú bezpečne uzavrieť. Do fliaš nalievajme olej až po jeho vychladnutí. Snažme sa o to, aby bol olej bez zvyškov potravín. Dobré uzavretú fľašu s použitým kuchynským olejom odovzdáme na zbernom mieste.

Vážení občania, zodpovedné triedenie komunálnych odpadov výrazne redukuje množstvo komunálneho odpadu ukladaného na skládku, eliminuje čierne skládky odpadov, znižujú sa náklady na odvoz a uloženie netriedeného odpadu na skládku (podľa úrovne vytriedenia sú stanovené sadzby za uskladnenie jednej tony komunálneho odpadu na skládke) a šetrí sa prírodné zdroje a suroviny. A tým odpad dostáva druhú šancu na výrobu nových produktov.

Obecný úrad

Vypalovanie trávy

Za vypalovanie trávy pokuta 331 €

Vážení občania!

Po dlhej zime sa začína ozývať jar. Zobúdzajú sa príroda, živšie sú živočíchy, aktívnejší sú ľudia. Pre jarne obdobie je typické jarne upratovanie, kedy sa napríklad aj spaľovaním zbavujeme rôznych nepotrebných horľavých materiálov. Zvýšené riziko prinášajú typicky jarne požiare, spôsobené neopatrnosťou ľudí pri spaľovaní.

Chcem upozorniť najmä na už tradičný nešvár – vypalovanie trávy. Je to činnosť veľmi nebezpečná. Bohužiaľ, ani jeden rok nie je výnimkou a požiare pri vypalovaní trávy sa opakujú. Na vznik požiaru stačí trochu nepozornosti a následnej paniky.

Taktiež Vás chcem dôrazne upozorniť na nebezpečenstvo vypalovania suchých porastov, ktoré každoročne spôsobuje závažné, niekedy až smrteľné zranenia najmä starších občanov, ale i veľá požiarov hospodárskych budov, či aj iných objektov. Pri vypalovaní sú ohrozené aj lesné porasty, lúky a pasienky. Najčastejšou príčinou požiarov je stále človek, jeho hospodárska činnosť a zakázané manipulácie s otvoreným ohňom. Najmä zakladanie ohňov v prírode, vypalovanie trávy, suchých porastov, fajčenie, spaľovanie odpadu a odpadkov, najčastejšie na miestach s možnosťou rýchleho rozšírenia požiaru. Tieto činnosti sú občanom v zmysle Zákona o ochrane pred požiarom zakázané a hrozí im za ne sankcia.

Likvidácia požiarov je spojená s obrovskými finančnými nákladmi, veľakrát je potrebné vykonať hasenie pomocou leteckej techniky. Na desiatky tisíc eur sú vyčíslené priame škody zničením rôznych drevín v lesoch. Škody spôsobené uhytním rôznych druhov hmyzu, plazov, drobného vtáctva a zničením chránených druhov rastlín zostávajú nevyčísliteľné.

Veríme, že spoločné úsilie, opatrnosť a ostražitosť nám pomôžu preklenúť toto obdobie zvýšeného nebezpečenstva vzniku požiaru bez veľkých morálnych a finančných strát.

Chcem požiadať všetkých občanov, nemeňme našu krásnu prírodu na spaľenisko.

Viliam Hláčik, preventívár požiarnej ochrany obce

Veľakrát je dobré a potrebné zopakovať si základné informácie. Pri tejto vážnej téme ich Ján Vaník zhrnul nasledovne:

„Hurá, je tu jar,“ povie si správny záhradkár, „konečne môžem vyjsť do záhrady, urobiť jarne upratovanie, vypáliť starú suchú trávu...“ Bf! Tak toto nech vás ani nenapadne. Prečo? Je na to najmenej päť dôvodov:

1. Je to trestné a môžete za to dostať pokutu.
2. Je to nebezpečné, môžete spôsobiť požiar.
3. Horením sa uvoľňujú skleníkové plyny, čo prispieva ku globálnemu otepľovaniu.
4. Ničí to rozmanitosť trávneho porastu. Po vypalovaní zostanú v poraste len „ohňovzdorné“ rastliny. Tie chúlостivejšie vykapú, rovnako ako väčšina semien kvetov a váš porast bude už tento rok o tieto rastliny chudobnejší.
5. Zničí sa množstvo hmyzu, ktorý je tiež súčasťou prírody a na jar (po zimnom pôste) je dôležitou zložkou potravy pre vtákov.

Tak pamätajte, moderný záhradkár záhradkářci v súlade s prírodou a vypalovanie trávy je proti prírode.

A čo spaľovanie záhradného odpadu, suchého lístia, čečiny, či konárov po orezaní stromov?

Tiež to nie je múdre a tiež je najmenej päť dôvodov prečo nespáľovať. Prvé tri sú také isté ako pri vypalovaní trávy a ďalšie dva sú nasledovné:

4. Dymom otravujete susedov, ktorí si nemôžu von vyvesiť bielizeň.
5. Z lístia a z tenkých konárov si možno vyrobiť kompost, hrubšie konáre možno použiť ako palivové drevo. Ak ho nemáte kde spáliť, nezvyknete si varievať v lete vonku guláš, ani opekať špekáčky či slaninku, ponúknite ho susedom.

Aj ja som kedysi pálil konáriky na záhrade. Dnes mám malý drvič konárov a viac kompostu v záhrade.

Ján Vaník

Čo nás trápi

*Riadky čitateľov o tom, čo ich trápi,
ale aj o tom, čo a ako by sa dalo vylepšiť
v našej obci*

Ulicu Pod Strážnou sme možno mnohí ani veľmi nepoznali, kým nás na vychádzku týmto smerom nedoviedli až prijaté protipandemické opatrenia. Časť ulice je nezastavaná, sú tam polia, ktoré sa ešte obrábajú, ale aj dosť neobrobenej pôdy s rozšírenou zlatobyľou, o ktorej už písal na našich stránkach Janko Vaník. A práve toto územie pôsobí na mnohých z nás ako priestranstvo, kde si môžeme urobiť smetisko. Je to smutná vizitka tých z nás, ktorí si nedokážu svoj neporiadok z prechádzky priniesť domov alebo odniesť pár krokov do najbližšieho koša. Nejdeme sa veľa rozpisovať, fotky hovoria za všetko! Nájdeme tu obal z horalky, plechovky, ohorky z cigariet a veľmi veľa papierových vreckoviek. Ešteže máme koše na psie exkrementy, veď prečo nenechať pozdrav od psa rovno na asfalte! Polystyrén z nového domáceho spotrebiča patrí do potoka, však? Predstavte si, že by iná ulica, možno tá vaša, vyzerala takto. Tiež by sa vám to nepáčilo.

Bola by som veľmi rada, keby aj tieto riadky prispeli k tomu, že neporiadok na ulici (akejkol'vek a nielen v našej obci) viac nepribudne a uvedomíme si, že aj ochrana životného prostredia začína tým, že sa k nemu bude s rešpektom správať každý jeden z nás. Môžeme začať napríklad tým, že už nijaký odpad nevyhodíme len tak, kde a kedy sa nám to práve hodí. Zvykneme si už raz a navždy na to, čo od malička prízvukujeme našim deťom, že odpadky patria do koša. Tých je v našej obci (aj na separovaný odpad) našťastie naozaj dosť.

Lenka Longauerová

Humorne i poučné v pandémii

Humor je okrem iného aj dar vložiť do ťažkých situácií úsmev. Je to ľahkosť bytia, ktorá nám pomáha vyrovnať sa s absurditami a ťažkosťami života a vyhýbať sa stresu, ktorý nám tieto situácie prinášajú. Humor a smiech majú evidentne aj liečivé účinky. Kto sa smeje, ten zároveň cvičí. Aktivuje a uvoľňuje svaly a hlbšie dýcha. Smiech zlepšuje krvný obeh a zvyšuje tepovú frekvenciu. Posilňuje imunitný systém, zvyšuje odolnosť voči bolesti, znižuje koncentráciu stresových hormónov v tele, zaháňa úzkosť a napätie, posilňuje pamäť a tvorivé myslenie. Smiech posilňuje sebavedomie, ladí na optimistickú nótu a dodáva energiu. Zdieľaný humor posilňuje pocit dôvery a spolupatričnosti.

2019 – drž sa ďalej od negatívnych ľudí.

2020 – drž sa ďalej od pozitívnych ľudí.

2021 – drž sa ďalej od ľudí.

Každý deň zjem 8 strúčikov cesnaku. Neviem, či to zničí ten vírus, ale isté je, že sa ku mne nikto na dva metre nepriblíži.

V Banskej Bystrici dnes polícia zadržala 9 nelegálnych migrantov. Štyria boli zo Zvolena, po dvoja boli z Brezna a z Martina a jeden dokonca z Bratislavy.

To už sme asi vybudovali ten právny štát. Predtým, ako vyjdem z domu, poradím sa s právnikom.

Chuck Norris dnes sám priznal, že na niektoré veci je prikrátky, po tom ako sa snažil zaregistrovať na Slovensku na očkovanie.

Kto by bol kedysi povedal, že mladí budú raz zakazovať starým chodiť po večeroch von.

Americkí IT špecialisti sa rozhodli odinštalovať rok 2021 a nainštalovať ho znovu. Aktuálna verzia je zavírovaná.

Tretí týždeň v karanténe som sa rozprával s pavúkom. Fajn chlap, sieťový manažér.

Cítim sa ako za socializmu. Hranice zatvorené, v obchodoch nič nezoznažieš, ženy po večeroch šijú. Dokonca som začal čítať knihy... A dúfam, že sa to čoskoro skončí.

Až v tejto dobe som pochopil, čo je to klaustrofóbia. Je to strach z uzavretých priestorov. Chcel by som ísť do krčmy a bojím sa, že bude zavretá.

Mamíí, deti sa mi smejú, že mám koronavírus. Vykašli sa na nich.

Posledné mesiace si umývam ruky tak dôkladne, že sa mi na nich objavili pečiatky z diskoték z roku 1990.

Zatiaľ je to celkom dobré. Testujú nás len na koronavírus. Keď začnú testovať na hlúposť, to bude pandémia!

Veľkým talentom človeka je spojiť vtip zo životnou múdrosťou. Jeden náš priateľ nás denne počas pandémie zásobuje dobrou náladou, ale aj poučením. Z jeho príspevkov vyberám pre nás všetkých na obohatenie týchto komplikovaných dní.

– Je to dobrý lekár?

– Neviem, asi nie. Minule liečil jedného pacienta pol roka na žltáčku.

– A?

– Potom sa zistilo, že je to Čičan.

... pomáhajme ľuďom ako najlepšie vieme, ale skúsme ich aj počúvať, čo potrebujú (kto má uši, nech počúva).

Pani učiteľka v materskej škole drieme na lavičke. V pieskovisku je kopa detí s mobilmi. Jeden rodič si to všimne a pýta sa:

– Nebojíte sa, že sa vám tie deti odtúlajú?

Učiteľka odpovie:

– Kdeže by chodili, wifi je len na pieskovisku.

... netreba žiadnu ohradu, sme chytení v sieťach. Skúsme si dať mediálny detox.

– Oci, čo je to civilizácia?

– Ako by som Ti to vysvetlil? To je sadnúť si pred televízor, aby si vedel, aké bude počasie namiesto toho, aby si sa pozrel z okna.

... pozerajme sa viac z okna svojho zdravého rozumu, ako brat' rozumu od druhých.

– Pán doktor, vždy, keď pijem kávu, začne ma pichať v pravom oku.

– Skúste si vybrať lyžičku z hrnčeka. Možno to pomôže.

... niekedy sa dajú veľké problémy vyriešiť jednoduchými cestami.

Spýtal sa raz ktosi múdreho muža, že čo je dôležitejšie v živote – milovať alebo byť milovaný? Odpovedal:

– Ktoré krídlo je dôležitejšie pri lietaní, pravé alebo ľavé?

... je skvelé mať pravo-ľavé dni, teda rovnováhu vo všetkom :)

Ide klinec po ulici a stretne kladivo:

– Kam, ideš, klinec?

– Len tak, na prechádzku.

– NI-KAM-NE-PÔJ-DEŠ!

... možno sme klinec – nedajme sa ubiť životom.

... možno sme kladivá – netrieskajme ľudí po hlave.

... z našich úst nech vychádzajú iba povzbudivé slová.

Nie je dôležitý vonkajšok, ale to, čo sa ukrýva vo vnútri (osobitne to platí o chladničke). **Aj my ľudia dajme pozor, aby sme neboli ako obielené hroby... zvonku podľa módy a vnútri spráchnivení.**

Dedko sa rozhodol, že musí zhodiť zopár kg a začal ráno cvičiť. Predpažiť, upažiť. Babka z postele sa po 5 minútach pýta:

– Tak koľko si už zhodil?

– Dve vázy a jedny hodiny.

... najkrajšie zmeny v našom živote sú tie, ktoré nenarobia veľa buchotu. A keď narobíme veľa buchotu, veľa nezmeníme.

Ján Vaník a Lenka Longauerová

Hrúza, čo sa robí

Sedím si v našom kultúrnom dome. Pred očami sa mi mihajú známi herci Medzibrodského kočovného divadla. Tomáš Pohorelec hrá na ukulele úvodnú pesničku. Pridávajú sa ostatní, chytľavé tóny. Na scénu vychádza Anička a Sokol. „To je hrúza, čo sa to tu robí,“ lamentuje, „v Zdychave zavládli ženy.“ Pridávajú sa ostatní... Jednoduché, zrozumiteľné, ľahké a humorné, tak ako ich poznáme. Svoj výstup zaklucuje Sokol obľúbenou frázou: „Hrúza čo sa robí. A Boh mi je svedkom, že som triezvy.“ Zatlieskal som. Pani predsa strhla a pohoršene na mňa pozrela. Ja na ňu tiež. Mala totiž na tvári respirátor. To ma vyrušilo. Pozerám po ostatných a mráz mi behá

po chrbte. Všetci s respirátormi. To iba ja s manželkou sme bez? Pozriem na ňu. Aj ona má. Zúfalo hľadám vo vrecku respirátor. Márne. Mám ho na tvári. Nechápem.

„Osemdesiat bé, osemdesiatdva bé, sedemdesiatšesť á, sedemdesiatdesed á...“ vyspevuje hasič v ochrannom obleku s ochranným štítom na tvári, evidentne z iného predstavenia. „Vstávaj, to sme my,“ štuchá ma manželka do rebra. Poslušne vstávam, vyťahujem z vrecka šatňový lístok a vymieňam ho u hasiča za svoj negatívny antigénový test. Cestou popred javisko ešte zamávam chlapom v Zdychave... Ktovie, kedy tu bude zasa ozajstné divadlo. Hrúza, čo sa robí. Už aby to skončilo. A Boh mi je svedkom, že som triezvy.

Ján Vaník

Čipkárskô 2021

varíme v bubline

Veľká noc je za nami, jar je už v plnom prúde a mnohí z vás už myslia na to, či sa v tomto roku stretneme na akcii Čipkárskô 2021 a akým spôsobom oslávime 597. výročie prvej písomnej zmienky o našej

obci. Asi už tušíte, že ani v tomto roku nám koronavírus nedovolí stretnúť sa na živo na „Čipkárskom pláci“, variť spolu čipkársko, rozprávať sa, popíjať spolu pivko...

Preto sme sa rozhodli, že aj v tomto roku budeme variť doma, „v bubline“, len tak, pre radosť. Tešíme sa, ako v sobotu, 22. mája 2021, bude celou dedinou rozvoníavať čipkársko... a dúfame, že sa bude variť nielen v našej dedine. Veď vlni sme mali družstvá aj za hranicami našej obce, ba dokonca aj v zahraničí.

Veríme, že nám bude spolu opäť fajn, v bublinách aj na facebooku, a že prežijeme spolu peknú čipkársku sobotu. Už teraz sa tešíme na vaše komentáre a fotografie... a dúfame, že si všetci budeme môcť v zdraví vychutnať chuť i vôňu tejto našej špeciality.

Koniec 2. svetovej vojny v našej obci – oslobodenie

Blížil sa koniec vojny. Nemci vojnu prehrávali. Už len zabezpečovali ústup svojich vojakov a techniky. Veľké boje boli ojedinelé. Nemecká armáda urobila rôzne opatrenia. Brali mužov, okrem starcov, do Nemecka. Sústreďovali ich na hlavnej ulici v Ondreji. Jedna žena veľmi plakala za svojim mužom. Meno si už nepamätám. Muži na zastávkach z transportov utekali a vrátili sa domov. Málo z nich sa dostalo až za hranice. Nevrátil sa iba jeden – Jozef Greňo. Zahynul pravdepodobne v Rakúsku. Môj otec aj s Uhríkom (od Bobolov) ušli v Prievidzi. Do Banskej Bystrice prešli cez hory. Front ich zastihol v Bystrici. Tam ich ukryl dekan Michal Balko vo veži farského kostola. Po oslobodení Bystrice prišli domov. Nemci brali mužov preto, aby sa nezapojili do protinemeckého odboja.

V Ondreji zničili most cez Sopotnicu a veľký železničný most cez Hron, aj malý železničný most cez brusenský potok. Cestný most, spájajúci Ondrej s Brusnom, nezničili. Podarilo sa ich presvedčiť, že nemá žiadny strategický význam. Spája len dve obce. Takto sťažovali príchod sovietskej armády.

Odvážali aj dobytok zo Slovenska. Keď sa gazdovia dozvedeli, že budú brať dobytok, zabíjali voly aj obecného býka, aby predajom mäsa aspoň niečo utržili a nahradili si stratu. Dobrej hovädziny bol dostatok, nie ako v dnešnej dobe.

Nakoniec tu zostali maďarskí vojaci, spojenci Nemecka. U Zajacov vo dvore mali poľnú kuchyňu. Pozeral som na nich, ako stáli v zástupe na obed a modlili sa: „Hiszek Istenben, Hiszek az egyházban, Hiszek Magyarországon. Ámen.“ (preklad do slovenčiny: Verím v Boha, verím v cirkev, verím v Maďarsko. Amen.)

Medzi týmito vojakmi bol aj jeden starší pán dôstojník, zrejme maďarský šľachtic. Mal elegantný krytý koč, aký zvykneme vidieť

v historických filmoch. Tu padol a bol pochovaný na ondrejskom cintoríne. Po vojne jeho telo exhumovali a pozostatky odviezli do Maďarska.

Front sa blížil. Dunenie výbuchov, mín a granátov bolo čoraz hlasnejšie, až sa k nám priblížilo od Podbrezovej.

Bol druhý jarný deň, 22. marca 1945. Ráno sme išli do pivnice u Citarov (pred domom je kríž). Niektorí išli do pivnice naproti ulice, do Meliškov. Veľa ľudí odišlo do hôr v okolí a pobudlo tam aj niekoľko dní. Sedeli sme v pivnici na zemiakoch a v strachu počúvali rachot a buchot výbuchov. Modlili sme sa, aby nás to nezasiahlo. Výbuchy trvali do neskorých nočných hodín. Potom, okolo druhej-tretej v noci, prestali. Nastalo ticho. Na ulici ktosi zakričal: „Už sú tu Rusi!“ Vyšli sme z pivnice nadýchať sa aspoň na chvíľu čerstvého vzduchu, ale potom sme sa tam ešte pre istotu vrátili a vyčkali do rána. Ráno sme išli do domu – drevenice v strede ulice. Domy okolo boli neporušené, len u Matúšov, na rade, mína zničila strechu a u Trnkov sa nevybuchnutý delostrelecký granát zastavil v izbe. Museli privolať pyrotechnikov na jeho odstránenie.

Ako zvedavé deti, sme si ráno posadali pod najväčšiu lipu v dedine, ktorá bola pri Kaplnke sv. Jána a dívali sme sa na prechod ruskej armády cez Sopotnicu, lebo most bol veľmi zničený. Cez potok bol brod, ktorým prechádzala ruská armáda – vojaci na vozoch, koňoch, sem-tam auto a kanóny ťahali kone. Niekde na vozoch sedeli „bářišne“. Smerovali na západ, na Banskú Bystricu. Vtedy na potoku neboli také vysoké brehy ako dnes, ani potok nebol tak hlboko. Za nimi išla menšia rumunská armáda. Táto zabezpečovala oslobodené územie. Niekoľko dní bol aj u nás ubytovaný rumunský dôstojník.

Pomaly sa vracali ľudia z úkrytov v horách. V dome nám ubytovali dvoch vojakov. Boli z Kazachstanu. Zádumčiví, na hlavách mali vysoké, strapaté baranice. Lahli si do postelí oblečení, aj s čizmami. Na dvore nakládli oheň a čosi varili. Trnuli sme strachom, že nám podpália drevený dom. Zobrali nám všetko seno, krava hladovala.

Na holiach bolo veľa munície a odhodnených zbraní ešte z povstania. Dlhو sa ozývala strelba z hôr od dobrodružných mládencov.

Takto si pamätám prechod frontu a oslobodenie našej obce.

**ZŠ s MŠ
Brusno**

Karneval

Vo februári žila naša škôlka karnevalom. V každej triede bola veselá nálada, deti sa obliekli do masiek, zatancovali sme si, zaspievali a zasúťažili. Za krásne karnevalové masky dostali deti sladkú odmenu a na obed si pochutili na fašiangových šiškách.

Materská škola

V januári, po zimných prázdninách, sa materská škola vzhľadom na epidemiologickú situáciu otvorila len pre detičky zamestnaných rodičov. Tie, čo zostali doma, nám posielali splnené úlohy a pochválili sa fotkami.

Hruštičky

Čerešničky

Jablíčka

Projekt Múdre hranie

Naša materská škola sa zapojila do projektu Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR s názvom Múdre hranie. Cieľom projektu bola podpora a zlepšenie vybavenia materských škôl v oblasti didaktických pomôcok a kníh. Do projektu sa zapojilo 2221 materských škôl a vybraných bolo 706, medzi nimi aj naša materská škola. My sme sa zamerali na rozvoj hrubej motoriky a správny vývoj pohybového ústrojenstva a tiež na rozvoj matematických schopností, priestorového vnímania, logického myslenia, spoznávanie farieb, tvarov, ako aj na spoluprácu detí

pri hrách. Za získané finančné prostriedky zakúpime zostavy, ktoré budú u detí rozvíjať tieto kompetencie.

Touto cestou sa chceme poďakovať pani Mgr. Márii Citarovej, ktorá našu ZŠ s MŠ prihlásila do súťaže a vyhrala pre nás 200 respirátorov. Sme radi, že si vybrala ZŠ s MŠ a touto cestou nám zabezpečila ochranné prostriedky, ktoré sú v tejto situácii potrebné na ochranu pedagogických zamestnancov.

Ďakujeme veľmi pekne.

Slivky

Mosty

Už veľa krát som si hovorila, že keby bol niekde na Oremlaze most na druhú stranu Hrona, prešla by som a bola by som hneď na Dubinke. A takto musím ísť celou ulicou a potom ísť popri Hrone až ku zdravotnému stredisku a tam prejsť cez most na druhú stranu. A pokračovať vo svojej ceste.

Most. Aký je veľmi dôležitý. Aký je dôležitý cestný most v našej obci. Uvedomujem si, koľko cezeň prejde denne chodcov, cyklistov, mamičiek s kočiarikmi, osobných áut, či nákladniakov s tovarom do Jednoty. Koľko ľudí z rôznych kútov sveta zamieri pozrieť si Kúpele Brusno. Ale všimla som si, že veru by si aj tento most zaslúžil pozornosť a možno už aj obnovu. Pozrite sa dôkladnejšie na jeho skelet. Narážajú doň veľké vody Hrona, brvná a podmyté stromy. A on stojí pevne a spája dva brehy. Zatiaľ. Vážme si tento most.

Foto Anna Vaníková

Máme v obci aj železničný most. Pamätám si, že keď sme chodili vlakom zo škôl v Banskej Bystrici a vlak začal hrkotať na moste, tak sme sa začali obliekať do kabátov, brali sme svoje tašky a vedeli sme, že sme doma. To je druhý, tiež veľmi dôležitý most. A ešte sme si postavili aj „lavicu“ (dnes modrý most pri činžiakoch). Niekedy mala len železný mriežkový chodník a stupiť na ňu bola pre mnohých odvaha. Dnes je to prekrytá a udržiavaná pevná spojnica Ondreja s Brusnom. Je to chodník pre chodcov a cyklistov. Veľká vďaka patrí tým, ktorí postavili tento most.

Foto Anna Vaníková

Počas prechádzok po obci často prechádzame s manželom cez most ponad železničnú trať. Na moste stál malý chlapec a súril svojho starkého, aby ho odpísal s práve pod ním prechádzajúcim vlakom. Stihli to. Chlapec bol veľmi šťastný, že starký zachytil

okamih pohybu! Okamihy pohybu a času. Ako ten čas hrozne uteká. Čo uteká, letí. A ja som šťastná, že vládžeme s manželom zdolať 32 strmých schodíkov na tomto moste a potom ísť ku krížu na Dubinke, alebo cez Dubinku na Záhradky, alebo prejsť peknou ulicou Pod Brezinkou a ísť sa prejsť do kúpeľov.

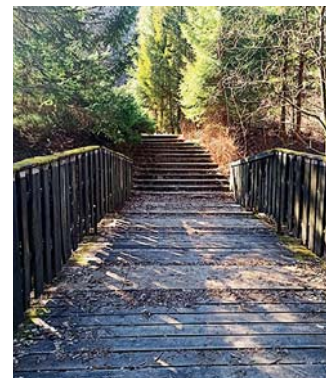

Foto Viktória Peřková

Na ulici stretneme mnohých. Často ich nepoznáme, zamaskovaných pod rúškami, až pozdrav nám odhalí, s kým sme sa stretli. Na bezpečnú vzdialenosť prehodíme pár slov. Postavme most. Imaginárny. Budujme mosty. Spájajme ľudí. Tieto myšlienky som počula niekde inde, veľmi ma oslovili, a tak som ich prevzala. Položme si otázku, aká je táto doba? V tejto dobe je dôležité budovať mosty. Mosty medzi nami. Nezabudnime na dve dôležité veci. Keď k niekomu pristupujem a idem do komunikácie s ním, musím mať k nemu úctu. Vážme si každého človeka. Prinášajme do sveta pozitívne hodnoty. A ešte si uvedomujeme, že je dôležité počúvať. Nielen hovoriť, ale počúvať toho druhého. Budme ľuďmi, ktorí sú ochotní mlčať a dať priestor tomu druhému. Načúvajte aktuálnej situácii, aby sme mohli ľuďom priniesť racionálne argumenty.

Išla som ulicou a potom Regulkou cez most. Stretla som poštariku Sašku, potom mladú Vikinku, ktorá vybavovala nákup pre celú rodinu, chlapcov Mareka a Adriana na bicykloch a starší pár na prechádzke. Pri Hrone kľmala Agátka s mamičkou krdel' kačiek a nejaký pán tam pozoroval vzácneho vodnára. Pozdrav, úsmev spod rúška, pár slov a už boli medzi nami mosty. Keby som nešla až na most, nestretla by som týchto vzácných ľudí. Alebo iných.

Anna Vaníková

Láska ondrobrusna

Mnohokrát
dva brehy Hrona
láska preklenula
keď mladí dvaja
mládenec z Brusna
dievča z Ondreja
Alebo práve naopak
zaľúbili sa

Mnohokrát
krv z oboch strán
láska premiešala
do bezbrehej pokrvnosti
až rozdeľujúca rieka
z postu deliteľa ustúpila
Príbuzentvom premostená
priazňou brehy prepojila
do jedného
spoločného domova

Mnohokrát
z Brusna do školy do kostola
z Ondreja na vlak do kúpeľov
za rodičmi za priateľmi
Vždy keď človek hľadá človeka
Prechádzame mosty na Hrone
Ponad rieku
ktorá nám láskou obojbrehou
cez srdcia preteká

Elena Cmarková

Lúka Kopok

Lokalita Kopok bola v minulosti známa hlavne z dôvodu prevádzky lyžiarskeho vleku v druhej polovici 20. storočia. Tento priestor bol poľnohospodársky využívaný na pasenie, ale aj na kosenie. Dokladom intenzívnejšieho využívania sú letecké snímky z obdobia okolo roku 1950, z ktorých je zrejmé, že priestor bol otvorený, s nízkym zastúpením drevinovej vegetácie a bez súvislých zárastov. Po združstevnení sa obdobné plochy so strmými svahmi využívali menej a po spoločenských zmenách v roku 1989 ešte menej. V súčasnosti z celého komplexu lúk a pasienkov tejto lokality ostali ako tak využiteľné len lúky popri údolí Brusenca a časť strmého svahu.

Črievičník papučkový

Pätprstnica hustokvetá

Hmyzovník muchovitý

Posledné zásahy na záchranu tohto lúčneho spoločenstva boli realizované začiatkom tohto storočia výrubom drevín miestnymi ovčiarimi a potom v rokoch 2011, 2012 a 2014 výrubom drevín a pokosením celej plochy s odstránením pokosenej biomasy. Horninové podložie tvoria zásadité horniny vápencov a dolomitov. Spolu s vhodnou severozápadnou expozíciou svahov sú tu vytvorené dobré podmienky pre rast druhov z čeľade vstavačovité (*Orchidaceae*). Sú tu evidované mezofilné a subtermofilné lúky s významným výskytom vstavačovitých rastlín regionálneho významu ako päťprstnica obyčajná (*Gymnadenia conopsea*), vstavač mužský (*Orchis mascula*),

Hniezdovka hlístová

ešte v roku 2004 vstavač vojenský (*Orchis militaris*), vemenník dvojlistý (*Platanthera bifolia*), červenohlav obyčajný (*Anacamptis morio*), hmyzovník muchovitý (*Ophrys insectifera*), hniezdovka hlístová (*Neottia nidus-avis*) a v roku 2008, sa na okraji lesa vyskytol aj črievičník papučkový (*Cypripedium calceolus*). Ak toto lúčne spoločenstvo biotopu európskeho významu Lk1 – Nížinné a podhorské kosné lúky (6510) nebude kosené, prípadne občasne spásané, biotop, ako aj väčšina z vyššie spomínaných orchideí, zanikne a navráti sa les, aký tu rástol pred niekoľkými storočiami.

Pavol Kostúr

Pri krmidle

Tak ako po iné roky, vytiahol som aj túto zimu krmidlo pre vtáctvo. Zavesil som ho na orgován do bezpečnej výšky, ale nie vysoko, aby som dočíahal dosýpať doň krmivo. Miesto umiestnenia som zvolil tak, aby sme z kuchyne i z obývačky mali na krmiace sa vtáctvo dobrý výhľad. Zauzomienil som si, že zmapujem, aké vtáčiky ho budú navštevovať. Prvé návštevníčky boli sýkorky. Priletel malý krdlik, v ktorom bolo viac druhov sýkoriek. Prekvapilo ma, aké boli opatrné. Vždy bola v krmidle len jedna. Priletela, uchytla si jedno zrnko slnečnice do zobáčka a vyletela s ním na vyšší konár orgovánu alebo nejakého blízkeho stromu. Tam si ho pridržovala nôžkou a v pokoji si ho vyzobala. Keď bola hotová s jedným, išla si pre ďalšie. Medzitým sa takto v krmidle vystriedalo niekoľko sýkoriek. Najpočetnejšie boli sýkorky bielolíce. **Sýkorka bielolíca**

Sýkorka bielolíca, foto Samo Dlhôš

je našou najväčšou a najpočetnejšou sýkorkou. Donedávna sme ju volali sýkorka veľká, čo je podľa mňa výstižnejšie, lebo biele líčka majú aj iné druhy sýkoriek a jej latinský názov je *Parus major*. Má žlté bruško s pozdĺžnym čiernym pruhom (u samčeka výraznejším), čiernu čiapku, čiernym lemované veľké biele líca, žltkavosivý chrbát, tmavšie sivé krídla s nevýrazným bielym pruhom. V krdliku boli aj menšie, ale čiernejšie **sýkorky belasé** (*Cyanistes caeruleus* alebo *Parus caeruleus*). Majú belasé temeno, biele líčka, pod zobáčikom čierny fliačik a od zobáku cez oči úzky čierny pásik. Bruško majú žltkavé s nevýrazným

hmyzom, jeho larvami, pavúkmi a húsenicami, v zime semienkami, orieškami a lojom, ak naň natrafia. Ja som im sypal skoro výlučne slnečnicu a chutila im. K sýkorkám sa neskôr pridali aj čížiky. Čížik alebo **stehlík čížavý** (*Spinus spinus* alebo *Carduelis spinus*) je malý nenápadný pinkovitý vtáčik. Jeho perie je kombináciou zelenožltej, šedej a hnedej. Na hrudi je šedožltý so zelenkavým nádychom, chrbát a krídla má šedé so žltá-čierne-bielou kresbou na krídlach. Obľubuje semenka brezy, jelše a smreka. Prekvapilo ma, že prišiel aj na slnečnicu. Nebol taký opatrný ako sýkorky. Keď sa dostal do krmidla, zostával tam dlhšie, ostatných odháňal, nechcel sa s nikým deliť. Podobne sa správali aj vrabce. Veľmi neopatrné boli červienky. Tie najprv pozbierali, čo bolo natrúsené na zemi a až potom vleteli do krmidla. Až som sa bál, že skončia v pazúroch nejakej mačky. Červienka, správnejšie **slávik červienka** (*Erithacus rubecula*) je len o trochu menší vtáčik od sýkorky bielolícej. Je sivohnedý, na brušku svetlejší, okolie zobáčika, hrdlo a prsia má tehlovočervené. Je čiastočne sťahovavý. V lete sa živí hmyzom a červami, v zime si rád pochutná na suchých bobuliach. Zriedkavejšie sa objavil aj stehlík. **Stehlík pestrý** alebo aj stehlík obyčajný (*Carduelis carduelis*) je krásny pinkovitý vtáčik so silným zobákom. Má červenu tvár so širokým bielym lemom, temeno má čierne. Chrbát má hnedastý, hrud' svetlejšiu a bruško popolavo hnedkavé. Krídla čierne s výrazným žltým pásom, chvost čierny s bielou kresbou. Rád si pochutí na rôznych semenách, obľubuje najmä bodliaky. Na jar a v čase hniezdenia loví aj hmyz. Stehlíky chodili ku krmidlu veľmi zriedkavo. Po oteplení, začiatkom marca, sa zdalo, že príde skorá jar a vtáky prestanú chodiť do krmidla, keď tu 12. marca napadlo do rána asi 15 cm snehu a pri krmidle bolo opäť mimoriadne rušno. Tak som im pravidelne dosýpal slnečnicu. Už to dlho nepotrvá, príde jar, krmidlo zvesím, vyčistím a odložím, aby som ho mal pripravené na zimu. V zime ho znovu zavesím na orgován. Skúste to aj vy. Ak krmidlo umiestnite tak, že naň budete mať dobrý výhľad z tepla domova, môžete sa v zime pokochať pohľadom na krmiace sa vtáčiky bez toho, aby ste ich pri kŕmení vyrušovali. Poviem vám, je to lepšie ako televízor.

Sýkorka belasá, foto Ján Vaník

náznamom pásika v strede. Krídla belasé sive s bielym pásikom. Samičky bývajú farebne menej výraznejšie. Farebne najmenej výrazný bol pri krmidle tretí druh sýkoriek, ktorým bola **sýkorka čiernohlavá** (*Periparus ater*, staršie *Parus ater*). Je o trochu menšia ako sýkorka bielolíca. Vrch hlavy, zátylok a oblasť pod zobáčikom má čierne, líčka biele. Chrbát šedohnedý a bruško špinavobiele. Sýkorky sa v lete živia

Ján Vaník

Študentka z Maurícia

Keď sa študentka z Maurícia rozhodne stráviť jeden semester v Banskej Bystrici

Už dvadsiaty tretí rok učím francúzštinu na Filozofickej fakulte UMB v Banskej Bystrici a to nielen našich, slovenských študentov, ale za posledné roky aj študentov zo zahraničia, ktorí si v rámci medzinárodného výmenného študijného programu Erasmus+ vybrali práve našu fakultu za miesto, kde sa rozhodli stráviť aspoň jeden semester svojho štúdia.

Takýchto študentov a študentiek na našej fakulte (v porovnaní s tými našimi, slovenskými), nie je veľa, ale sú semestre, keď sa s nimi predsa len na našich prednáškach a seminároch stretávame.

Na tých mojich som sa už stretla napríklad so študentkami z Poľska, Slovinska, Ukrajiny, Talianska, Španielska a v r. 2019 a 2020 dokonca aj so štyrmi študentkami z ostrova Maurícius, v Indickom oceáne, ktoré sa rozhodli študovať francúzštinu ako učiteľský študijný program práve u nás.

Výmenné študijné pobyty medzi európskymi krajinami už roky berieme ako niečo prirodzené a bežné, ale záujem študentiek z Maurícia nás predsa len o niečo viac prekvapil a tak sme sa minulý rok (spolu s našimi slovenskými študentkami) rozhodli, že aspoň jednej z nich položíme pár otázok, cez ktoré by sme sa mohli dozvedieť viac nielen o tom, čo ju motivovalo k výberu Univerzity Mateja Bela ako miesta jej zahraničného semestrového študijného pobytu, ale aj to, ako na ňu Slovensko (a Európa) zapôsobili a či jej dojem z tejto jej voľby veľmi nenabúrál koronavírus.

Yashvira (tak sa naša maurícijská respondentka volala) na naše otázky ochotne odpovedala ešte v marci roku 2020, keď sa odrazu ocitla kvôli pandémie koronavírusu a s ňou spojenými protipandemickými opatreniami, zatvorená spolu s ďalšou svojou maurícijskou spolužiačkou na internáte v Banskej Bystrici a kvôli zrušeniu medzištátnych letov sa späť domov, na Maurícius, dostala namiesto 30. apríla až 1. júla 2020. Určite si priebeh svojho študijného pobytu v Európe predstavovala pôvodne aj ona trochu inak, ale človek mieni a pandémia mení... Napriek tomu však bola Yashvira za túto príležitosť vďačná a karanténu brala, podobne ako my ostatní, ako nevyhnutnú vec na to, aby chránila svoje zdravie i zdravie ľudí navôkol. **Prečo si sa rozhodla prísť na Erasmus študijný pobyt práve na Slovensko?**

Nerohodla som sa úplne sama, tento pobyt nám ponúkla naša univerzita, s ktorou má tá vaša podpísaná bilaterálnu zmluvu. Čo ma však nakoniec úplne presvedčilo, boli moje dve spolužiačky, ktoré boli u vás na Erasmus+ študijnom pobyte semester predomnou. Veľa cestovali, čo sa im nesmierne páčilo a boli tiež spokojné so štúdiom u vás. Tak som si povedala, že aj ja by som mala využiť túto príležitosť.

Je nič, čo Ťa na Slovensku prekvapilo?

Možno také dve-tri veci v porovnaní so situáciou v mojej krajine. Po prvé ma veľmi prekvapilo najmä to, že u nás na ostrove sme trojjazyční (angličtina, francúzština, kreolčina) a veľmi dobre ovládame angličtinu, zatiaľ čo u vás sa angličtinou dohovorme len s veľmi málo ľuďmi. Komunikujete hlavne v slovenčine. Našťastie tu máte dosť Erasmus zahraničných študentov, s ktorými sa rozprávame predovšetkým po anglicky.

Ďalej tu oproti nám žijete pomerne rušným spoločenským životom, stretávate sa s priateľmi v reštauráciách, kaviarňach. Na Mauríciu sa mladí ľudia nestretávajú so spolužiakmi a priateľmi mimo školy tak často ako u vás. U nás je veľa rodičov, ktorí nechávajú svoje deti, aby po večeroch chodili na diskotéky, či večierky, kde by bol napríklad aj alkohol. To je ďalší taký väčší rozdiel.

A aký rozdiel vidíš v univerzitnom živote na Mauríciu a na Slovensku ?

Univerzitné vzdelávanie nie je podľa mňa v týchto dvoch krajinách veľmi odlišné. Predsa len si myslím, že tu, u vás, majú študenti na univerzite viac hodín z jednotlivých predmetov a napríklad aj viac učební ako máme k dispozícii my, na našej domovskej univerzite.

Ovládaš už aj nejaké slovenské slová ?

Áno, navštevovala som na univerzite kurz slovenčiny pre začiatkovcov. Ovládam najmä základné slová ako « Ďakujem », « Dobrý deň ! », « Do videnia », « Prosím », « Láska ».

Už to, že si prišla na Slovensko, je dôkazom, že iste rada cestuješ. Aj keď si sem prišla študovať len vo februári a od 12. marca 2020 boli už brány univerzity zatvorené, stihla si medzitým navštíviť aj Francúzsko. Ako sa Ti to podarilo ?

Ach áno, Francúzsko! Stále mám v pamäti ten krásny obraz Eiffelovej veže! Vedela som, že keď už raz budem v Európe, určite musím navštíviť aj Francúzsko. Keďže sme mali hodiny na fakulte od pondelka do štvrtku, rozhodli sme sa so spolužiačkou, že navštívime

musím aj niečo uvariť. Myslím si, že karanténu tu, na Slovensku, zvládam celkom dobre (*smiech*).

Si v kontakte s rodičmi? Čo si myslia o situácii u nás? Neboja sa o Teba ?

Samozrejme, že som s nimi v kontakte, voláme si cez Skype každý deň a samozrejme sa o mňa boja. Zároveň si však myslia, že situácia na Slovensku je predsa len o niečo lepšia ako tá na Mauríciu. Radia mi, aby som nechodila von, že na internáte som v bezpečí. Možno povedať, že sú v podstate uistení, že som v bezpečí. Boli by však radi, keby sme sa už mohli čím skôr vidieť.

Chcela by si niečo zmeniť na Tvojom rozhodnutí prísť na istý čas študovať na Slovensko?

To vôbec. Nič by som nemenila, aj keď nás všetkých prekvapil koronavírus. Erasmus študijný pobyt bol pre mňa veľmi veľkou príležitosťou, ktorá mi priniesla do života veľmi veľa pozitívnych skúseností. Som totiž presvedčená, že každý človek má potrebu niekedy vo svojom živote niečo zmeniť a pre túto zmenu je Erasmus študijný pobyt tiež veľmi vhodnou príležitosťou.

Areal univerzity na Mauríciu

Maurícijské študentky

Paríž od piatka do nedeľa. Kúpili sme si teda letenky a vedeli sme, že nám to bude stať aspoň za to, aby sme videli naživo Eiffelovku, kým sa ešte pandémie koronavírusu veľmi nerozšíri.

Teraz sú už hranice zatvorené a je tu karanténa. Ako tráviš čas v Banskej Bystrici počas nej?

Našťastie si viem vždy nájsť niečo, čo by som robila. Je to síce trochu rutina, ale nemôžem povedať, že by som nemala čo robiť. Musím sa pripravovať na dištančnú výučbu, vypracovávať rôzne zadane úlohy, písať seminárne práce, presne ako slovenskí študenti. Ďalej mám (vďaka počítaču a internetu) samozrejme k dispozícii elektronické knihy, filmy, videá, hudbu, ktorými si vyplňam čas. Potom si

Keďže Yashvira je už niekoľko mesiacov doma, na Mauríciu, a my sme sa s ňou pred rokom rozprávali online, nemáme k dispozícii nijaké jej fotografie z pobytu na Slovensku. Aby sme však tento náš rozhovor predsa len nejakými fotografiami obohatili, ponúkame vám pár záberov z jej domovskej univerzity – University of Mauritius – odkiaľ k nám Yashvira prišla. Fotografie boli zhotovené počas môjho učiteľského výmenného Erasmus+ pobytu na tejto univerzite v r. 2018, o ktorom Vám možno niečo porozprávam v niektorom z budúcich čísiel Čipkárskych zvestí.

Monika Záhrivcová

Spievanie je dar

Na chválu Božiu jasaj, celá zem, plesajte, radujte sa a hrajte. Hrajte Pánovi na citare, na citare a na harfe zunivej. Za hlholu trúb a poľnic jasajte pred tvárou Kráľa a Pána (Ž 98, 4-6).

Pri každej omši je potrebná primeraná miera spievania. Či sú to piesne, ktoré sú doplnkom liturgie alebo spevy, ktoré sú jej súčasťou. Spievanie zboru na omši je pekným doplnením spevu ľudí.

U nás má zborové spievanie v kostole pomerne dlhú tradíciu.

Pani Zlatica Slabeciusová spomínala hlavne na pána Mojžiša, ktorý spieval sóla na vianočných omšiach ešte za čias, keď bola mladá a organistom bol starý pán Samuelčík. Spomínala aj na spievané veľkonočné pašie, ktoré spieval kedysi zmiešaný zbor.

„Keď som bola na materskej, oslovil ma pán Samuelčík, či by som mu neprišla pomôcť spievať na svadbu, lebo jeho pani ochorela,“ spomína p. Mária Lihanová. „Súhlasila som. So spievaním som mala skúsenosti, lebo som roky pred vydajom spievala vo folklórnom súbore Urpín. Odvtedy som spievala v kostole na chóre.“

Na vytvorenie a vedenie spevokolu sa, podľa spomienok p. Zlaticy, podujala spolu s vtedajším organistom, pánom Štefanom Samuelčíkom, pani Šárika Bránecká. Oslovila niekoľko žien, ktoré sa začali pravidelne stretávať na skúškach. Bolo to v polovici šesťdesiatych rokov, keď bolo povolené použitie národných jazykov v liturgii. Mladé ženy mali už svoje rodiny a predsa si našli čas venovať sa spievaniu v kostole. V prvom hlase (soprán) spievali Marta Hut'ková, Janka Chromeková, Finka Pavúková, Mária Lihanová, Vierka Dubecká, Marka Fortiaková, Erika Ďuriančíková. V druhom hlase (alt) to boli Šárika Bránecká, Zlatica Slabeciusová, Leonka Lamperová, Milka Plšková, Bernada Šuhajdová, Matilda Braučoková a Anka Karcelová. Skúšali v kostole, väčšinou po omši. Keď sa učili novú pesničku alebo pred sviatkami, stretávali sa aj niekoľkokrát v týždni. Spievali na nedeľných, sviatočných omšiach, na svadbách, ale aj na pohreboch. Spomeňme si na dvojhlasné responzóriové žalmy, prosby, na Ave Máriu p. Lihanovej, na všetky oslavné piesne a ďakovné chválospevy, ktoré nacvičovali s organistom, pánom

Štefanom Samuelčíkom. Veľkonočnú a vianočnú omšu nacvičili s Karolom Samuelčíkom, bratom nášho organistu. Nezabudnime ani na spievanie z JKS, kde napomáhali ľuďom pri spievaní a viedli ich. „Mne sa najviac páčili svadby,“ spomína p. Zlatica. „Na začiatku svadobný pochod a potom veľmi pekné svadobné piesne. Napríklad: „Keď prídem pred Tvoj oltár“. Už si ich všetky nepamätám, je to veľká škoda, že sa už nespievajú.“

Pod vedením pána Samuelčíka fungoval spevokol s obmenami bezmála 30 rokov. Približne v roku 1997 sa vzdal organovania a starý organ bol nahradený novým, elektronickým. S pribúdajúcimi rokmi sa rady spevácok, ktoré boli pri vzniku spevokolu, preriedili. Naďalej však niektoré z nich z chóru viedli ľudí pri spievaní a p. Bránecká s p. Lihanovou obsluhovali elektronický organ v čase neprítomnosti organistu. Spevokol bol doplnený o nových členov. Z nedávnej histórie nám zostanú v pamäti pašie, ktoré nacvičil p. Rauch so zborom, v ktorom boli aj speváčky z pôvodnej zostavy spolu s mužmi. Nezabudnuteľný je aj ich náročný, ale krásny starosloviensky Otčenáš.

Osobitou kapitolou bolo spievanie na pohreboch. Pri pohrebnom obrade sa spievalo bez organu v dome smútku, resp. na cintoríne. Spevákam pán organista udával tón malou ladičkou. Spočiatku sa na pohreboch zúčastňovali iba sporadicky, ako im dovoľoval čas, pretože boli zamestnané. Pravidelne začali spievať na pohreboch, až keď zostali na dôchodku. Takto odprevádzali ľudí až kým im to dovoľil ich vlastný zdravotný stav. A bolo jedno, či prší, sneží, mrzne alebo je vonku 30 stupňov a páli slnko. To už bola tak trochu obeta. Spomínam si na jeden pohreb za veľmi zlého počasia. Veľmi pršalo a fúkal ostrý vietor. Nadhodila som mame (pani Márii Lihanovej): „Mami, hádam by si ani nemusela...“. „Ale akože by to bolo,“ prerušila ma mama. „Jednému áno a druhému nie? Musíme predsa každého odprevadiť rovnako.“ A aj keď sa ich rady rokmi preriedili a nemal im už kto udávať tón, vždy sa snažili prispieť ku dôstojnej rozlúčke so zosnulým.

Svojho času bol náš spevokol jeden z najlepších, ak nie najlepší v okolí. Spev žien omše ozvlášťoval, robil ich slávnostnejšími. Spolu so spevom ľudí pomáhali utužovať jednotu zhromaždených veriacich. Svätý Augustín povedal, že kto spieva, dvakrát sa modlí. Spev na omši je teda forma modlitby, modlitby srdca. A za tie modlitby počas dlhých rokov je potrebné z celého srdca poďakovať.

Zuzana Lihanová

Pozn. red.

Príspevok je napísaný zo spomienok pani Slabeciusovej a pani Lihanovej. Súčasné opatrenia mi nedovolili návštevu ostatných žijúcich členiek spevokolu. Verím, že ich spomienky by boli obohatením a prispeli by k ešte podrobnejšiemu rozprávaniu o spevokole.

Štefan Samuelčík

Erika Ďuriančíková, Vierka Dubecká, Marta Hut'ková, Janka Chromeková

Marka Fortiaková, Bernada Šuhajdová

Zlatica Slabeciusová, Mária Lihanová

Finka Pavúková Anka Karcelová

Šárika Bránecká Milka Plšková

Leonka Lamperová Matilda Braučoková

Po cestách i necestách

V lete 2017 sme si s manželkou chceli cez prázdniny na pár dní niekam vyjsť. Niekam na Slovensko, kde sme ešte neboli. Ale kam? Vyriešila to veľmi jednoducho moja manželka. Prestrela na stôl mapu Slovenska a rozkrútila na nej prázdnu fľašu. Keď fľaša zastala, ukazovala niekde na východohovýchod. Rožňava? To nám ani na um neprišlo. Ale manželka i fľaša majú svoju autoritu, tak som začal hľadať na internete nejaké ubytovanie v Rožňave a okolí a o pár dní sme sa už ubytovávali v hoteli Čierny orol, priamo na námestí v Rožňave. Samozrejme, vtedy sme už mali vytipované aj miesta, ktoré chceme vidieť a niektoré sme si už cestou aj pozreli.

Prvá zastávka na ceste do Rožňavy bola Dobšinská ľadová jaskyňa. Je to naša najväčšia zaľadnená jaskyňa a neboli sme v nej už dávno, tak sme si to užili. A pretože sme sa neponáhľali, stihli sme cestou načerpať aj informácie z panelov náučného chodníka. Po prehliadke jaskyne sme sa odviezli k Palcmanskej Maši, ktorá je najväčšou vodnou nádržou v Slovenskom raji. Poprechádzali sme sa po brehu a niečo sme zjedli v malej reštaurácii. Poobede sme pokračovali v ceste. Nie však priamo do Rožňavy. Za Nižnou Slanou sme odbočili doprava, na Štítnik. Je to obec o trošku menšia ako Brusno, ktorej začiatky siahajú do 13. storočia a sú spojené s ťažbou a výrobou železa. V Štítniku sme si prehliadli starý evanjelický kostol (aj s odborným výkladom). Je to veľmi zaujímavá stavba v neskorogotickom štýle s vnútornými stenami pokrytými mal'bami. Má zaujímavý renesančno-barokový dvojkrídlový oltár, staré drevené lavice a iné pozoruhodné veci, ktoré sa oplatí vidieť. Právom je to národná kultúrna pamiatka, ktorá je plnohodnotnou súčasťou hornogemerskej Gotikej

palác, kláštor sestier vincentiek, budovu bývalej banskej komory, evanjelický kostol a pekný gotický katedrálly kostol Nanebovzatia Panny Márie. Skrátka, v Rožňave je dosť vecí na pozretie, lenže my sme toho veľa nestihli. Dávali sme totiž prednosť jaskyniam.

V ďalších dňoch sme sa hneď po raňajkách vybrali na výlet do okolia a prišli sme až večer a to už boli kostoly aj Banícke múzeum pozatvárané. Prvou jaskyňou, ktorú sme si pozreli a ktorú som dovtedy nevidel, bola Ochtinská aragonitová jaskyňa. Leží ešte

Ochtinská aragonitová jaskyňa

v Slovenskom rudohorí, medzi Štítnikom a Jelšavou. Objavili ju len v roku 1954, keď sa do nej náhodne prerazili pri razení prieskumnej geologickej štôlne. Aby ju mohli v roku 1972 sprístupniť, museli do jaskyne vyrúbať 145 metrovú prístupovú štôľňu. Táto jaskyňa je úplne iná ako ostatné naše jaskyne, vyzdobená krásnymi aragonitovými kvetmi. Len dúfam, že už stihli opraviť prístupovú asfaltku, ktorá k nej vedie. V čase našej návštevy to bol tankodrom. Ďalšou krásnou jaskyňou, ktorú sme videli, bola Domica. Je to najväčšia

Štítnik

cesty. Stihli sme aj prehliadku vodného hradu s rekonštruovanou kruhovou vežou. Natrafili sme tam na dobrovoľníkov, ktorí počas prázdnin pomáhali pri rekonštrukčných prácach a zabezpečovali aj výklad pre turistov. Po krátkej prechádzke sme sa s konštatovaním, že to tu dýcha históriou a železom, pobrali do Rožňavy. Po ubytovaní sme sa chvíľu prechádzali námestím. Prekvapila nás jeho rozloha. Vraj je to najväčšie štvorcové námestie u nás. Námestiu dominuje strážna veža s barokovým kostolom sv. Františka Xaverského, pred ktorou stojí biely pomník Františky Andrássyovej (veľkodušnej patrónke duchovného života, osvety a umenia, dobrosrdečnej podporovateľke biednych, vdov a sirôt z verejnej zbierky postavili Rožňavčania v roku 1905, tak to stojí na pomníku v maďarčine). V historickom jadre Rožňavy môžete obdivovať radnicu, biskupský

Jaskyňa Domica

jaskyňa Slovenského krasu. Nachádza sa v južnom svahu Silickej planiny v katastrálnom území obcí Dlhá Ves a Kečovo. Je súčasťou jaskynného komplexu, ktorý vytvára s jaskyňou Baradla v Maďarsku. Celý jaskynný systém je dlhý približne 25 km, pričom dĺžka Domice je len niečo cez 5 km (sprístupnených verejnosti je asi 1300 m). Špecialitou tejto jaskyne je plavba po podzemnej rieke Styx. Na to sme sa tešili, žiaľ v posledných suchých rokoch je v rieke málo vody a plaviť sa dá len výnimočne. My sme to šťastie nemali. Domica je naozaj pekná jaskyňa, pre ktorú sú charakteristické veľké priestorové dómy. Tým najznámejším je Majkov dóm s kaskádovými jazierkami, ktoré sa nazývajú Rímske kúpele. Okrem prehliadky jaskyne si vo vstupnej hale môžete pozrieť archeologické nálezy, ktoré sa v nej našli, keďže Domica je aj významným archeologickým náleziskom.

Ľudia tu žili už v mladšej dobe kamennej, pred 5-6 tisíc rokmi. Ak ste aj túto jaskyňu ešte nenavštívili, jej priestory môžete poznať vďaka slovenskej filmovej rozprávke „Sol' nad zlato“, ktorú práve na tomto mieste natáčali v roku 1982.

Ďalšou jaskyňou Slovenského krasu, ktorú sme navštívili, bola Gombasecká jaskyňa. Nachádza sa na západnom úpätí Silickej planiny, 15 km južne od Rožňavy, v katastrálnom území obcí Slavec, Plešivec, Silická Brezová a Silica. Jaskyňu objavili v roku 1951 pri kopaní Čiernej vyvieracky. Má nádhernú výzdobu, bizarné tvary a pestré farby kvapľov. Špecialitou tejto jaskyne sú biele brčká, 2 – 3 mm hrubé a až 3 m dlhé (my sme ich volali špagety), ktoré sa v okolitých jaskyniach nevyskytujú. Aj keď sprístupnených je len 285 m, stojí to

Gombasecká jaskyňa

za to. Po prehliadke jaskyne sme si ešte pozreli prírodný amfiteáter, kde sa každoročne konajú Gombasecké kultúrne slávnosti – folklórny festival Maďarov žijúcich na Slovensku. S areálom sme sa rozlúčili pohojdaním sa na obrovskej hojdačke.

V Slovenskom krase sú aj iné jaskyne, ktoré by sa oplatilo vidieť. Všetky nami navštívené jaskyne počas tohto výletu sú zapísané ako súčasť svetového prírodného dedičstva UNESCO. Patrí k nim ešte Krásnohorská jaskyňa a Jasovská jaskyňa, ale tie sme už nestihli navštíviť. Chceli sme totiž ešte vidieť Betliar a Krásnu Hôrku. Vedeli sme, že Krásna Hôrka je v rekonštrukcii, no dúfali sme, že sa nám ju podarí uvidieť aspoň zvonku. Videli sme ju, žiaľ, iba z parkoviska. Ďalej nás nepustili. Tak sme si spravili aspoň selfičko so žeriavom

Kaštieľ Betliar

a Krásnou Hôrkou v pozadí a otočili sme to na Betliar. Je vzdialený od Rožňavy asi toľko ako Krásna Hôrka, len na opačnú stranu. Betliar je najnavštevovanejší kaštieľ juhovýchodného Slovenska. Bol skutočne luxusným reprezentačným sídlom rodiny Andrássyovcov, ktorá patrila v 19. storočí k najvýznamnejším šľachtickým rodinám v Európe. Pri prehliadke si na svoje prídu znalci architektúry, milovníci starého nábytku, ale aj egyptológie a exotických loveckých trofejí. V čase našej návštevy tam bola aj výstava kostýmov zo seriálu 1890. V depozite má tento kaštieľ aj unikátnu mapu Viedne z roku 1778, veľkú vyše dvanásť štvorcových metrov, ktorú zreštauroval v roku 2017 náš rodák Štefan Kocka. Po prehliadke kaštieľa sme sa poprechádzali aj v parku, kde sme našli pár zaujímavých cudzokrajných drevín, ktoré sme ešte nevideli.

Ďalší deň sme sa vybrali na dlhší výlet za rodinou do Margecian a Veľkého Folkmaru a cestou sme chceli stihnúť slávnosť sv. Anny v Kluknave. Išli sme cez Smolník, kde sme objavili kostol, ktorý nám hneď udel do očí. Akoby do Smolníka ani nepatrili. Dodatočne sme

Chrám Záštity Presvätej Bohorodičky

zistili, odkiaľ sa tam vzal. Po výbuchu v Černobyli sa vraj do Smolníka presťahovalo asi sto ľudí z Ukrajiny. Priniesli si so sebou aj svoju pravoslávnu vieru a postavili si chrám Záštity Presvätej Bohorodičky, ktorý bol vysvätený v roku 2008. Je malý, ale čarovný.

O histórii Smolníka by sa dala napísať poriadne hrubá kniha. Prvá zmienka je už z 13. storočia. Kedysi staré banícke kráľovské mesto prežívalo zlaté časy svojej histórie v 18. storočí, keď bolo počtom obyvateľov (asi 10 tisíc) porovnateľné s Košicami. Zažilo vo svojej histórii ťažbu železa, medi, zlata a na záver svojej banskej histórie sa tu ťažil už len pyrit. Pri baniach bola svojho času zriadená jedna z prvých nemocníc. Krátko tu bola mincovňa a Palatínovo divadlo s otočným javiskom, v tom čase jediné divadlo na území dnešného Slovenska. Neskôr tu bola tabaková továreň, ktorá skončila svoju prevádzku až v roku 2009. Dnes je Smolník obcou s asi len tisíckou obyvateľov. Tak som manželku odfoťil pred tým pekným kostolíkom a pokračovali sme do Kluknavy. Je tam pútnické miesto s kostolom zasväteným sv. Joachimovi a Anne a na Annu tam býva slávnosť. Zaparkovali sme na šikmej lúčke powyše kostola a dúfali, že nebude pršať. V takom prípade by sme odtiaľ asi nevyšli. Po slávnosti sme ešte navštívili rodinu v Margecanoch a Veľkom Folkmare a večer sme sa pobrali domov. Cestou sme sa rozprávali o tom, čo všetko sme za uplynulé dni videli a povedali sme si, že do Rožňavy ešte niekedy prideme. Je tam ešte čo pozerieť. Vynovená Krásna Hôrka, Krásnohorská a Jasovská jaskyňa, Zádielska tiesňava a veľa iných prírodných krás, ktorých je v Slovenskom krase neúrekom.

Ján Vaník

Dievčenská futbalová jedenástka

*Zelená je tráva, futbal to je hra
a kto góly dáva, len ten vyhráva ...*

... tieto slová som našla napísané v kronike z obdobia vzniku Základnej organizácie Socialistického zväzu mládeže (ďalej ZO SZM), ktorá sa ku mne dostala v posledných dňoch. Na fotke k textu som však nenašla švárných chlapcov, ale krásne dievky. Medzi nimi aj moju mamu. Kedy to bolo? Čo to bolo? Začala som čítať text k fotke, ktorý bol veľmi stručný, preto som zalovila v spomienkach Katky Svetlíkovej a Aničky Ďuriančíkovej (vydatej Ivicovej) a dozvedela som sa čo-to o dievčenskej futbalovej jedenástke, ktorú sme kedysi mali aj v našej obci.

V roku 1972 sa naše brusniansko-ondrejskie dievky rozhodli, že aj oni vedia kopat' do lopty a môžu hrať futbal. Z jari začali trénovať a pripravovať sa na zápasy. Vedeli, že v okolí existujú minimálne dva dievčenské tímy – v Jasení a v Brezne – a chceli si s nimi zmerať sily. Ich trénerom bol Peter Jarabák a vedúcim družstva sa stal Ján Môcik. Na zápasoch ich sprevádzal aj predseda ZO SZM Jozef Uhrík.

Aj keď to vyzerá, že manažérmi dievčat boli muži, Katka Svetlíková hovorí: „Iniciatíva a vedenie vyšlo od nás, my sme boli akčné a chceli sme mať takéto družstvo (hovorí o sebe, Marte Petkovej a Judite Šebešovej). Začali sme trénovať na jar v roku 1972, bývalo nás niekedy viac, niekedy menej, na tejto fotke chýba Dana Uhríková a Žofia Živická, ktoré určite hrávali. Dokonca ja a Darinka (Murgašová) sme odohrali pár zápasov aj za družstvo z Jasenia.“

Anička Ivicová si na obdobie dievčenského futbalu spomína takto: „Ja som netrénovala počas školy. Chodievala som na internát a práve keď bol turnaj v Jasení, potrebovali doplniť jedenástku. Spýtali sa ma, či by som nešla a ja som neodmietla. Pamätám si, že v Jasení bývali každoročne v lete stretnutia horehronskej mládeže a ich súčasťou bol aj dievčenský futbalový turnaj. Stretnutia organizovalo SZM a trvali celý víkend. Účastníci bývali v stanoch a čas bol vyplnený športom, turistikou a koncertmi.“

V nájdenej kronike je uvedené: „29. 07. 1972 sa dievčenská futbalová jedenástka zúčastnila dievčenského futbalového turnaja, ktorý usporiadala Základná organizácia SZM v Jasení. Naše dievčatá zvíťazili nad SZM Slovenka Brezno 2:1 a prebojovali sa do finále, kde suverénne zvíťazili nad družstvom SZM Jasenie 6:1. Bolo to radosti, to ste mali vidieť. Skutočne, všetci sme boli hrdí na naše dievčatá, na našu futbalovú jedenástku, ktorá nikdy nesklamala.“

Akože nikdy nesklamala? Toto nebol váš jediný turnaj? Katka mi odpovedá: „To sme hrali dlhšie, neviem presne, ale určite aspoň dva roky. Priateľské zápasy sme hrávali v Brezne, v Jasení a doma. Vždy nás sprevádzala dobrá nálada a verní fanúšikovia, na našich zápasoch sme ich mali dokonca viac ako na mužskom futbale.“

A dresy ste mali od mužov? „Áno, dresy sme si požičali. Vtedy sa naša obec ešte volala Hronov a klub mal názov TJ Družstevník Hronov a tento bol aj na dresoch. A vieš čo ešte napíšeš? Aj teraz by mohli dievčence hrať futbal, určite by mali veľa divákov... aj trénovala by som ich!“ (v Katkiných očiach vidím iskričky nádeje a viem, že by bola dobrou trénerkou).

Milé dievčence, čo vy na to? Máme za sebou obdobie, kedy sme sa málo hýbali, veľa času presedeli doma a práve teraz by mohol byť ten správny čas prijať aj takúto výzvu!

P.S.: Keď na fotku dobre zaostříte svoj zrak prídete na veľa zaujímavostí. Napríklad, že jeden panelák je úplne schovaný, akoby ani nebol... že lavica (modrý most) ešte tiež nespája dva brehy Hrona (ten postavili až po povodni v roku 1974)... že tam, kde sú dnes Pod Dubinkou domy (na „patočine“) stojí roľnícke družstvo... že na „hornej Pod Dubinke“ chýbajú minimálne štyri domy... ale jednoznačne najúžasnejšie na fotke sú naše šikovné futbalistky.

Lenka Longauerová

Horný rad zľava – Jozef Uhrík, Ida Pavúková, Mária Krakovská, Katarína Svetlíková, Viera Koleničová, Jana Šuhajdová, Judita Šebešová, Marta Petková, Peter Jarabák, Ján Môcik. Dolný rad zľava – Anna Pejková, Marta Kováčiková, Darina Murgašová, Zita Ďuriančíková, Anna Ďuriančíková (mená za slobodna)

Kedysi a dnes – futbalové „plácky“

Nech mi je odpustené, že som v nadpise použil čechizmus, ale myslím si, že slovo „plácek“ najlepšie vystihuje miestečka, kde sme v detstve hrávali futbal.

Kedysi, keď sme my boli deťmi, nehrali sme futbal na umelej trávě ako tie dnešné. Mali sme svoje obľúbené „plácky“, kde sme sa stretávali a kde sa okrem iných lapajstiev dal hrať aj futbal. Pre nás to boli také... dnes by sme povedali, že „polyfunkčné ihriská“ a prítomnosť husí a dievčat nám vôbec neprekážala. Keď sa nám zachcelo futbalu, položili sme po dva kamene namiesto bránok a ihrisko bolo hotové. Potom sme sa „rozvolili“. Duel začal vyhodnením gumenej lopty do vzduchu so slovami: „Na tri krump-le“ a na tretí dopad lopty sme sa pustili do zápasu. Takých miest bolo v Ondreji a v Brusne veľa. Chlapci z našej ulice napríklad hrávali na Trávičke. **Trávička** bolo miesto medzi Kohútovie domom a železničnou traťou, tam, kde je dnes vlakové nástupište. Nástupište bolo v tom čase na opačnej strane trate a rozprávkovo malá budova staničky sa krčila za cestou pri potoku. Volali sme to síce Trávička, ale poriadnu trávu si tam nepamätám. Zelenalo sa len po okrajoch, aj to nebola tráva, len nejaký nátržník husí a podobné burinky, ktoré sa na hracej ploche neudržali, lebo sme tam behali od jari do jesene a ak bola dobrá zima, urobili sme si tam ľad. Keď zastal na stanici vlak, museli sme prestať hrať, lebo tí, čo z neho vystúpili a mali namierené domov cez uličku poza Gešperov, prechádzali nám po hracej ploche akoby sa ani nehralo. Bezpečné miesto pre detské hry to veru nebolo. Som rád, že tam niekoho v zápale hry nezrazil vlak. Oveľa bezpečnejšie nebolo ani ihrisko pri rybníku, ktoré sme volali **Šuťka** (alebo Šutiačka). Bolo umiestnené medzi železničnou a rybníkom a práve rybník bol pre nás veľkým lákadlom. Bývalo tam dosť husí. Zato trávnik tam bol lepší ako na Trávičke. Na týchto ihriskách sme hrávali najmä my, ktorí sme bývali na dolnom konci Brusna (pri Hrone). Tí z horného konca zvykli hrať v Tenkul'ke. **Tenkul'ka** bola lúčka umiestnená pri vstupe do doliny Brusnec na pravom brehu potôčka, ohraničená z jednej strany svahom zvažujúcim sa k potôčku a z druhej strany svahom dohora, vhodným v zime aj na sánkovačku či detskú lyžovačku. Futbal sa dal hrať aj v Kúte (miesto pri Hrone pod Dubinkou), ale kým sa nezačala na Trávičke výstavba novej stanice, tak sme Kút prehliadali.

Aj Ondrejčania mali svoje obľúbené futbalové plácky. Najznámejší bol na Zámlyní (na mieste dnešných bytoviek). **Zámlynie** bolo svojho času vybavené aj brámkami, no Maracana, ako ihrisko s hrdosťou Kakatčania volali, malo jednu nevýhodu: keď niekto zakopol loptu dolu svahom, dlhšie sa nehralo. Odohrali sa tam mnohé neľútostné derby Kakatka – Oremlaz. Samozrejme, že všetci lepší futbalisti chodili hrať aj na futbalové ihrisko. Boli sme tam trpení, hoci trávniku sme dávali poriadne zabráť. Trpeli nás tam asi preto, lebo vedeli, že z niektorých z nás časom vyrastú futbalisti pre áčko Družstevníka Hronov. Na ihrisku sme mali skutočne zaujímavý repertoár futbalových hier. Okrem toho, že sme hrali „na malie“ (futbal na malé brány), systémom „tri rohy – jedenáč“ (rohy sa nekopali, ale po každom treťom rohu sa kopala jedenástka z polovice malého ihriska do prázdnej bránky), hrávali sme aj „na beka“, „šesnacke“, „cverny“, „tyčke“, „hlavičke“ a „vrážanie“ (vyslov tvrdo). **„Na beka“** bola futbalová hra, pri ktorej hrali proti sebe dve družstvá na jednu bránu, ktorú strážil neutrálny brankár. **„Šesnacke“** hrali proti sebe v šesnástke dve družstvá, najlepšie dvoj- až štvorčlenné. Jeden člen útočiaceho jedného družstva kopal z hranice šesnástky, zatiaľ čo ostatní členovia tohto družstva mohli cloniť brániacemu družstvu a čakali na prípadnú vyrazenú strelu, aby ju

mohli poslať do siete. Brániace družstvo chytalo v bráne, pričom muselo loptu chytiť. Ak ju len vyrazilo, útočiace družstvo mohlo pokračovať v akcii a dať gól. Keď odkopali všetci členovia útočného družstva po tri strely, družstvá sa vymenili. Zaujímavou hrou boli **„cverny“**. Nevie, kto a prečo vymyslel tejto hre také krajčírské meno, keď tu išlo o nácvik centrov a strelby „z prvej“. Družstvá boli podobné ako pri „šesnackách“. Cieľom útočiaceho družstva bolo dať gól strelou priamo z nahrávky. Nahrávajúci hráč nahrával od zadnej čiary z hranice šesnástky (malý roh) a strieľajúci hráč sa snažil dopraviť idúcu loptu strelou do brány, pričom lopta nesmela zastať. Brániace družstvo chytalo a mohlo sa pohybovať len v päťke. Mohlo zachytiť nahrávku alebo chytiť strelu. Loptu sa mohlo dotknúť aj mimo päťky, ak sa skôr dotklo lopty ako zeme. Ak sa brániace mužstvo dotklo lopty, útočník už zakončovať nemohol. Ak člen brániaceho mužstva prekročil päťku, kopala sa jedenástka. Každý z útočníkov mal tri možnosti, potom sa družstvá vymenili. Dosť chaotickou hrou boli **„tyčke“**. Dve družstvá hrali proti sebe na jednu veľkú bránu a gól platil len vtedy, keď sa lopta odrazila do brány od tyčky. Gól od hornej žrde sa rátal za tri a od „vinklá“ za päť. Chaos bol v tom, že gól dal ten, kto sa lopty dotkol posledný. Často to bola tečovaná strela alebo strela zo skrumáže a vtedy bol gól pripísaný

tomu, kto si ho vyškiepil. Keď nás bolo málo, hrávali sme **„hlavičke“**. Túto hru sme hrávali pred panelákmi. Ako bránky nám poslúžili rámy na prášenie kobercov. Boli tak akurát veľké a v takej akurátnej vzdialenosti na to, aby sme sa v zostave jeden na jedného snažili hlavičkou dať gól do súperovej bránky. Útoiaci hráč vyhodil loptu do vzduchu na svojej polovici mini ihriska a potom sa snažil hlavičkou prekonať súpera. Potom bol na rade súper. Táto hra sa nedala hrať v sobotu. Vtedy naše bránky obsadili koberce. Podobné hry hrávali chlapci aj inde. No je jedna hra, o ktorej som presvedčený, že sa hrávala iba na našom ihrisku. Aj to iba v určitej dobe. Tou hrou boli **„vrážanie“**. **„Vrážanie“** sa začali hrať potom, ako na našom ihrisku postavili okolo hracej plochy plot. Nie hocikajký. Bol to plot z veľkých pletivových dielcov pripevnených na osadených rúrkach. Rúrky boli červené, dielce žlté. Plot bol asi v tých miestach, kde je dnes umiestnené zábradlie (bariéra) pre divákov. Rúrky boli tyčky našich bránok a dielce boli siete. Všetci hráči, či skôr brankári, si obsadili svoje bránky tak, aby nebola medzi nimi medzera. Tak bolo vedľa seba niekoľko bránok s brankármi a proti nim jeden hráč, ktorý kopal vysoké lopty na tieto bránky. Úlohou brankárov bolo nepustiť loptu do svojej bránky a ak sa dá, vraziť ju do bránky niektorého zo súperov. Lopta predtým nesmela spadnúť na zem. Keď dostal brankár päť gólov, vypadol. Brankári sa posunuli, aby boli zasa brány pri sebe, a hralo sa ďalej. Kto ostal posledný, bol víťazom. Mal som šťastie, že som mal v tom čase taký vek, inak by som túto hru asi nepoznal. Éra „vrážaných“ skončila potom, ako plot okolo hracej plochy nahradili zábradlím, ktoré je tam s malými úpravami dodnes. Darmo, bez tých správnych bránok sa „vrážanie“ hrať nedajú. Samozrejme, nehrali sme len futbal a hry s ním súvisiace, ale aj iné hry. Veď deti sú v tomto vynaliezavé bez ohľadu na to, v akej dobe vyrastajú. Ale o tom zasa inokedy.

Ján Vaník

Vyšla atraktívna kniha o futbale v Martine

Naším priaznivcom futbalu je dôverne známe meno Jozef Huťka. Žijúca legenda martinského futbalu, náš rodák a odchovanec, ktorý odohral v drese Martina osemnásť sezón. Vďaka jeho trpezlivosti, odhodlaniu a oddanosti k športu, uzrela v minulom roku svetlo sveta dvestopäťdesiat stranová kniha **100 rokov martinského futbalu**. Spolu s ostatnými autormi sa nezľakli podrobnej, miestami až mravenčej práce, ktorú písanie podobných diel vyžaduje, zvlášť ak ponúka historické fakty od roku 1912. Publikácia prináša množstvo fotografií, výsledkov, tabuliek, výstrižkov z novín a faktov z martinského futbalového života. Pre Brusňanov je zaujímavá najmä tým, že okrem Jozefa Huťku v nej nájdú aj iné známe tváre. Za Martin hrávali napríklad aj ďalší naši rodáci a odchovanci Jozef Šuhajda, Marián Ďuriančík, Ján Diabelko, ale napr. aj dlhoročný brankár Brusna Róbert Knapko. Kniha je kvalitne graficky spracovaná a priaznivcov futbalu určite zaujme.

Ján Vaník

Spartak Martin, ročník 1957/1958. Stojia zľava: Kunert, Bouchner, Kucz, Lepeta, Halama, Šuhajda. Kľúčia zľava: Kresák, Mareš, Holý, Valášek, Mílec

Priateľské stretnutie Spartak Martin – Slavia Praha z roka 1958. Hráč s loptom č. 2 Cypriš

Pošli zo St. Ondreja v roku 1957. Zľava: Ďuriančík a Šuhajda.

100 rokov

martinského futbalu

1912 – 2012

Jozef Huťka a kolektív

100 rokov martinského futbalu

Ročník 1967/1968

Divízia – skupina F

SFZ

Strojárne Martin

Tréner: V. Smetánka, po 7. kole R. Zibriny

Káder hráčov: Kukliš, Šupej, Šalaga – Lukáč, Kučera, Junas, Onděčko, Kopecký, Jevčák, Olšovský, P. Trgíňa, Ondák, Hojný, Karkó, Damaškovič, Zeman, Déri, Durica, E. Trgíňa E., Knauer, Tóth, Kanta, Diabelko, J. Huťka.

Góly: Karkó 17, Damaškovič 11, Zeman 7, Kučera 4, P. Trgíňa 4, Tóth 2, Ondák 1, Olšovský 1, Kukliš 1, Knauer 1

V tejto sezóne sa v kádri objavili ďalšie nové tváre, medzi nimi aj dvaja futbalisti Ján Diabelko a Jozef Huťka, ktorí potom dlhé roky boli neodmysliteľnou súčasťou martinského futbalového klubu. Oboch martinskí funkcionári objavili v Sv. Ondreji (Brusne). A hoci neskôr obaja mali ponuky aj z vrcholového futbalu, Martinu zostali verní takmer počas celej svojej hráčskej kariéry. Oba majú na konte aj reprezentačné štarty za výber Slovenska.

J. Kré

Káder hráčov Strojární MT, ktorí postúpili v ročníku 1967/1968 do II. ligy slovensko-moravskej.

Stojaci zľava: M. Šalaga, Olšovský, Ondák, Damaškovič, Zeman, Junas, vedúci mužstva Vezelovský, Onděčko, Kučera, Jevčák, Karkó, P. Trgíňa, Kukliš. Sediaci zľava: Déri, Kopecký, Tóth, tréner Zibriny, E. Trgíňa, Lukáč, Hojný. Chýbajú: Diabelko, Durica, J. Huťka

V ročníku 1967/1968 sa objavili v kádri Ján Diabelko a Jozef Huťka. Prej odohral 15 a druhý 18 sezón v drese Martina